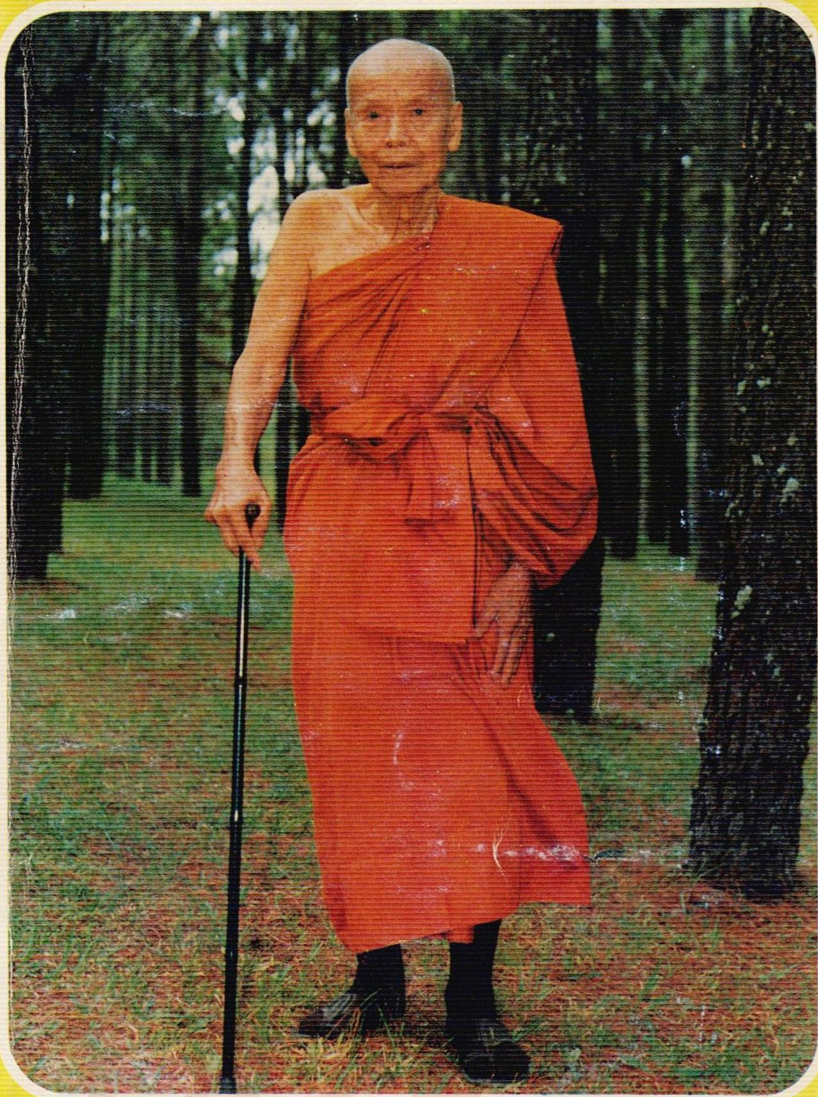

คำสอนของหลวงปู่หล้า

วัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

คำสอนของหลวงปู่หล้า

วัดป่าตึง อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ เสด็จพระราชดำเนินยกช่อฟ้าและตัดลูกนิมิตร พระอุโบสถที่วัดป่าตึง ต.ออนใต้ อ.สันกำแพง จ.เชียงใหม่ เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ.2532 เวลา 17.19 น.

(ภาพโดย คุณสมพงษ์ อนันตวรสกุล แห่งร้านอนันต์เชียงใหม่)

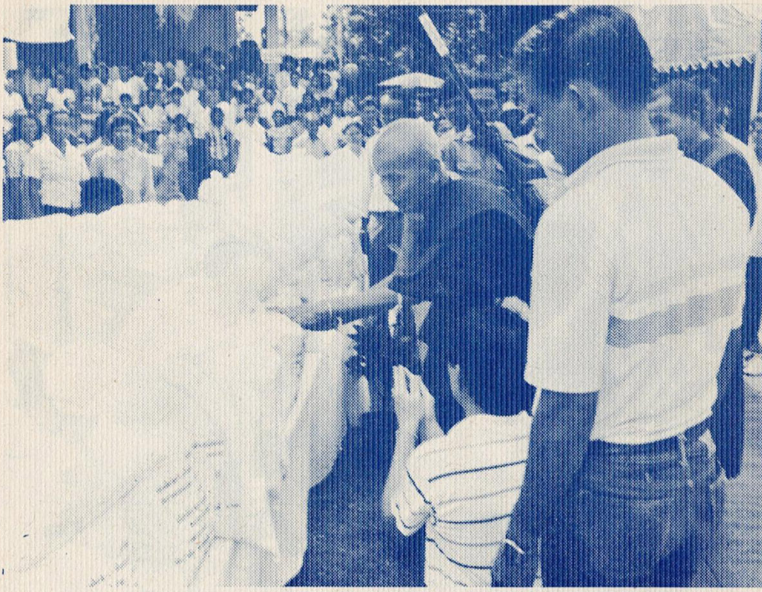
สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช (ครั้งยังทรงดำรงสมณศักดิ์ ที่ สมเด็จพระญาณสังวร) เสด็จในงานครบรอบอายุ 91 ปี ของหลวงปู่หล้า เมื่อวันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2531.

หลวงปู่หล้าร่วมงานยกฉัตรอนุสาวรีย์สี่ครูบา ที่วัดพระบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดา สยามบรมราชกุมารี เสด็จเป็นองค์ประธานในงานนี้.

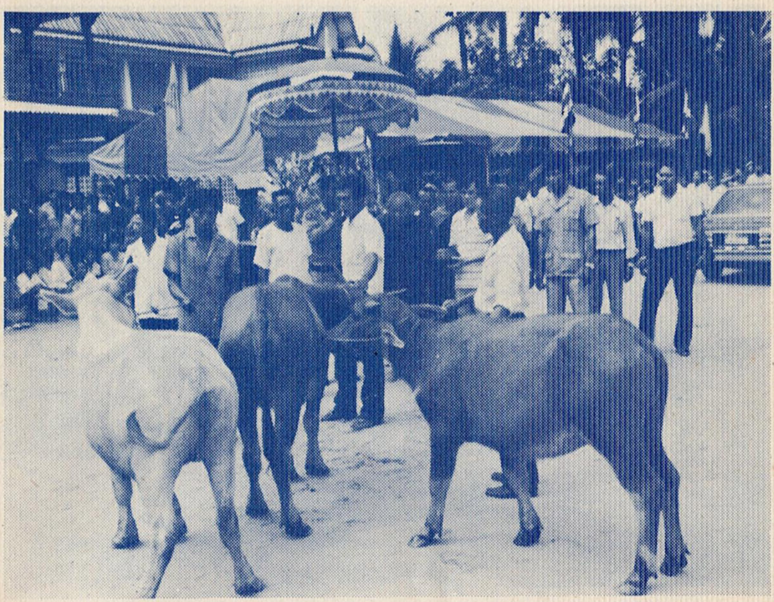
หลวงปู่หล้ากำลังนั่งบริกรรม จำเริญพระพุทธมนต์เพื่อความเป็นศิริมงคลแด่ศรัทธาสาธุชนที่มานมัสการ.

หลวงปู่ปลงจิต มอบข้าวสารเป็นทานแก่คนยากจนทั่วไปในงานครบรอบวันเกิดซึ่งปฏิบัติเป็นประจำทุกปี.

หลวงปู่หล้าแจกข้าวสารแก่คนยากจน ซึ่งเป็นการบำเพ็ญสาธารณกุศลอย่างที่เคยปฏิบัติมาเป็นประจำทุกปี.

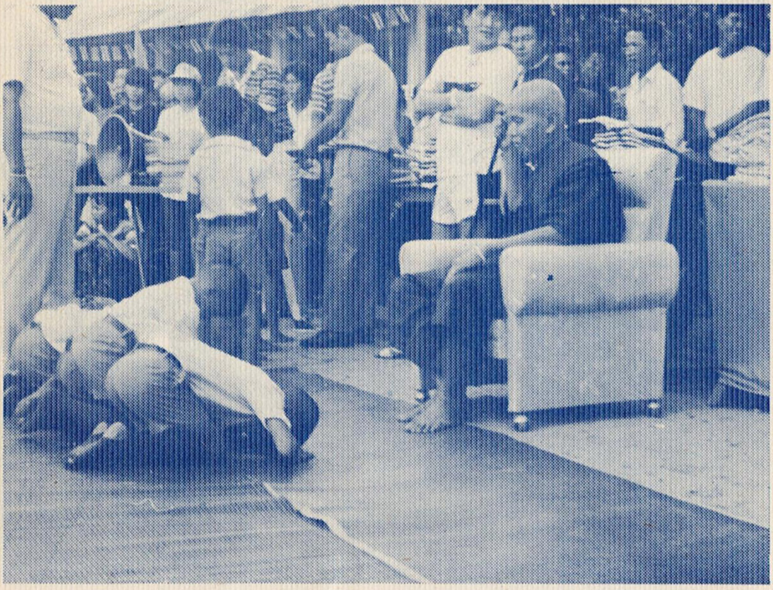
หลวงปู่แจกโค กระบือแก่เกษตรกรของอำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ ในวันครบรอบวันเกิด เป็นประจำทุกปี แจกไปแล้วทั้งสิ้นกว่า 300 ตัว.

หลวงปู่แจกอุปกรณ์การศึกษาแก่ครูโรงเรียนต่างๆ ที่อยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดป่าศึง.

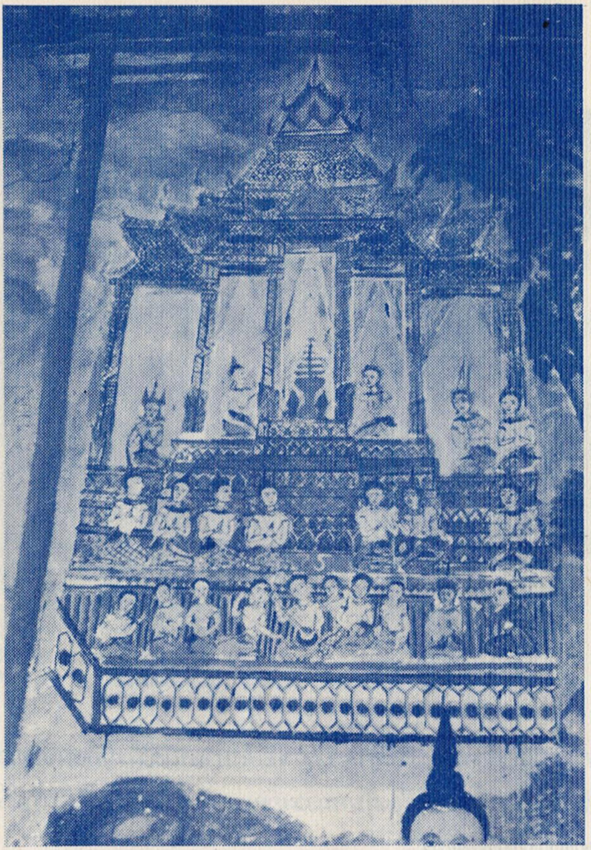
หลวงปู่แจกอุปกรณ์การศึกษาแก่เด็กนักเรียนของโรงเรียนต่างๆซึ่งอยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดป่าศึง.

หลวงปู่หล้าแจกทุนการศึกษาแก่เด็กนักเรียนของโรงเรียนต่างๆ ในอำเภอสันกำแพง เป็นกิจกรรมส่วนหนึ่งของสาธารณกุศล ซึ่งบำเพ็ญอยู่เป็นประจำปีละประมาณ 500 ทุน.

หลวงปู่หล้ามีเมตตาธรรมสูงจะมีความเป็นห่วงคนยากจนค่อนข้างมาก โดยทุกๆปีจะทำการแจกเสื้อผ้า เครื่องกันหนาวแก่คนยากจนทั่วไป ซึ่งในรูปก็กำลังแจกผ้าห่มให้แก่ชาวบ้านที่ขัดสน.

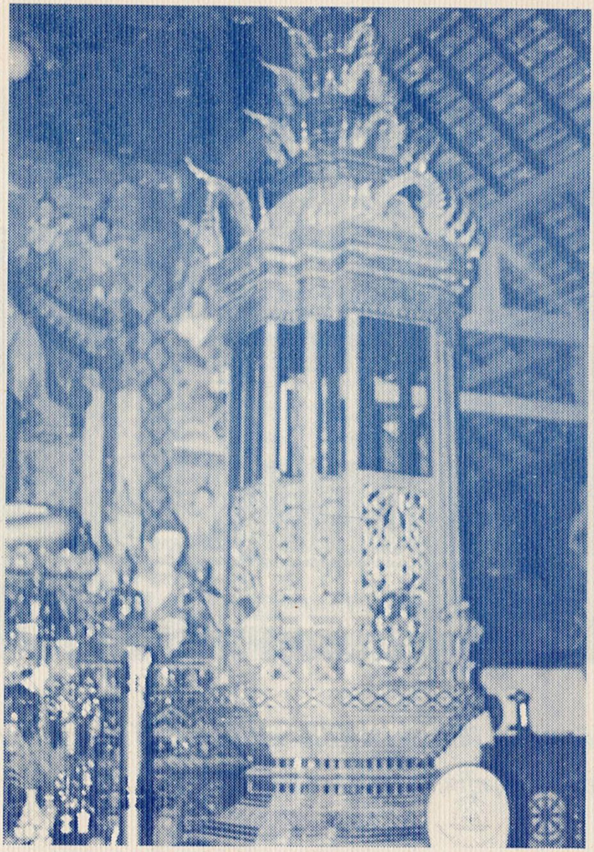
จิตรกรรมฝาผนัง ฝีมือของหลวงปู่เป็นภาพอภิเศกสิทธัตถะ ยโสธราแสดงถึงความสมบูรณ์ พรั่งพร้อมด้วยอิฐฐารมณ์ มีปราสาทเป็นสัญญลักษณ์สำคัญ ปรากฏที่ฝาผนังวิหารหลังเก่า.

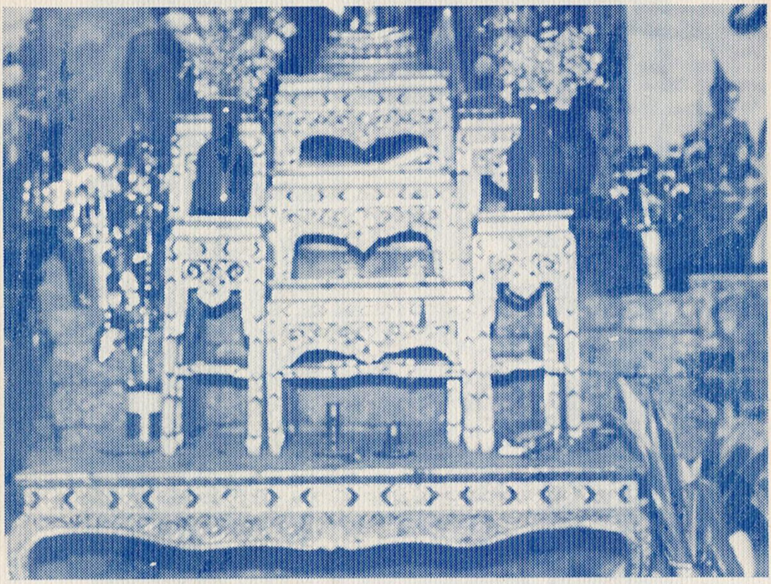
ภาพจิตรกรรมฝาผนังวิหารหลังเก่า เป็นภาพเสด็จออกมหาภิเณษกรมน์ ฝีมือของหลวงปู่แสดงภาพพระสิทธัตถะทรงตัดพระเมาลี มีพระอินทร์มารอรับเส้นพระเจ้าเพื่ออัญเชิญไปประดิษฐานไว้บูชา.

จิตรกรรมฝาผนังวิหารหลังเก่า เป็นภาพเทพยดาและนางฟ้าแสดงความปรีดาปราโมทย์ในความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาโดยมีรูปเสมาธรรมจักรเป็นสำคัญ ซึ่งเป็นฝีมือของหลวงปู่เช่นกัน.

ธรรมาสน์บุษบก ฝีมือของหลวงปู่ซึ่งประดิษฐ์ขึ้น เมื่อปีพ.ศ. 2473 มีลวดลายแกะสลักงดงามแทรกซ้อนทั้งศิลปวัฒนธรรมล้านนา.

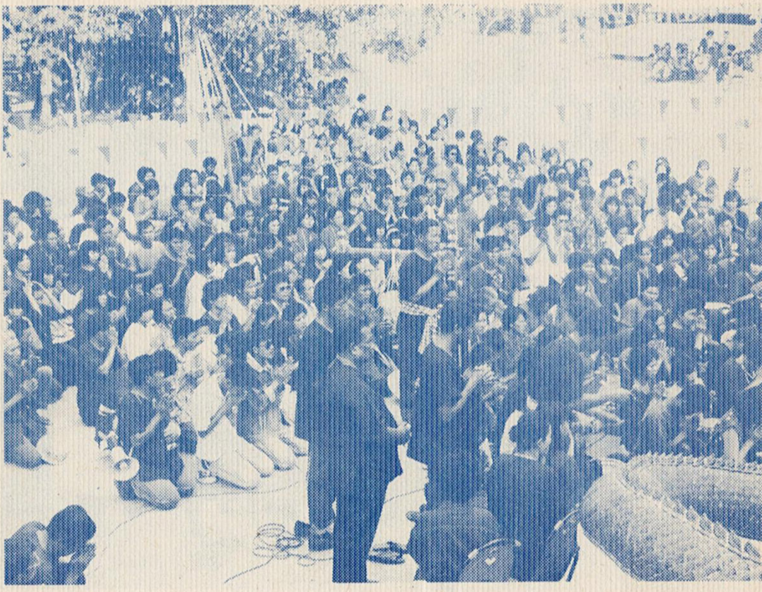
โต๊ะหมู่บูชา ฝีมือของหลวงปู่เมื่อ พ.ศ. 2504 สร้างขึ้นจากความบันดาลใจจากแบบอย่างที่หลวงปู่ได้สังเกตมาจากกรุงเทพฯ.

ด้านหน้าของวิหารเก่า ภาพแกะสลักลายปูนปั้นฝีมือหลวงปู่ สร้างเมื่อ พ.ศ. 2493.

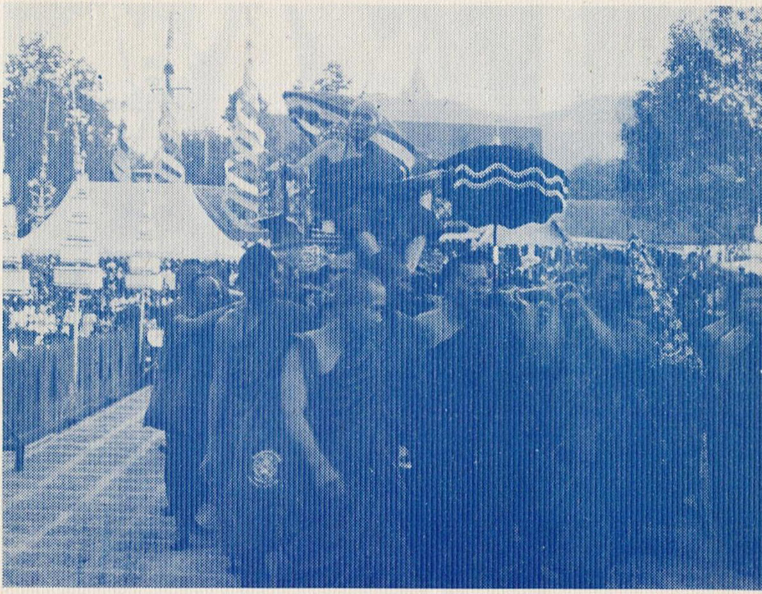
งานวันรดน้ำดำหัวหลวงปู่หล้า ในวันสงกรานต์ พ.ศ. 2532 ซึ่งเป็นธรรมเนียมปฏิบัติสำหรับผู้มีศรัทธาในหลวงปู่หล้า.

คณะศรัทธาสาธุชน จากที่ต่างๆ ได้พากันมาร่วมรดน้ำดำหัวหลวงปู่ในวันสงกรานต์.

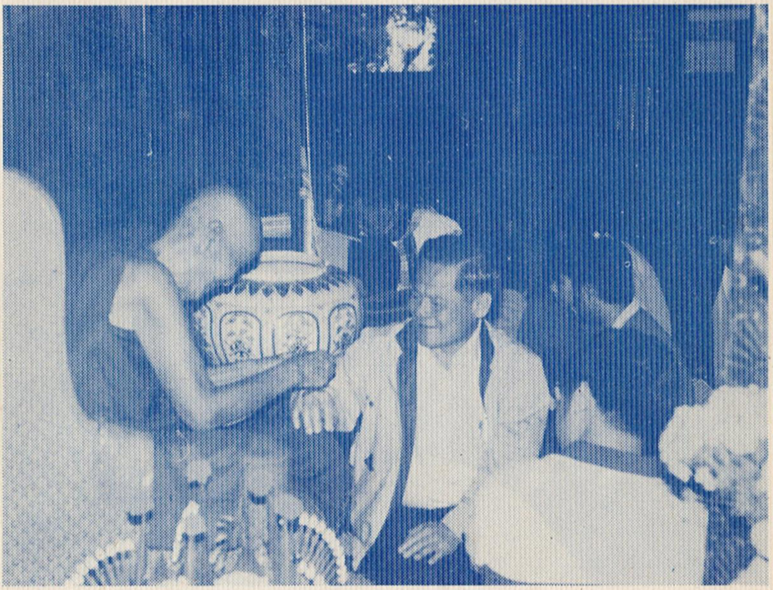
ชาวบ้านมาทำบุญตักบาตรกับหลวงปู่ ซึ่งหลวงปู่ก็ได้สนองศรัทธา โดยทั่วหน้านับเป็นที่ปีติยินดียิ่ง.

หลวงปู่หล้าร่วมพิธีศพครูบาวัดพระบาทตากผ้า อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน.

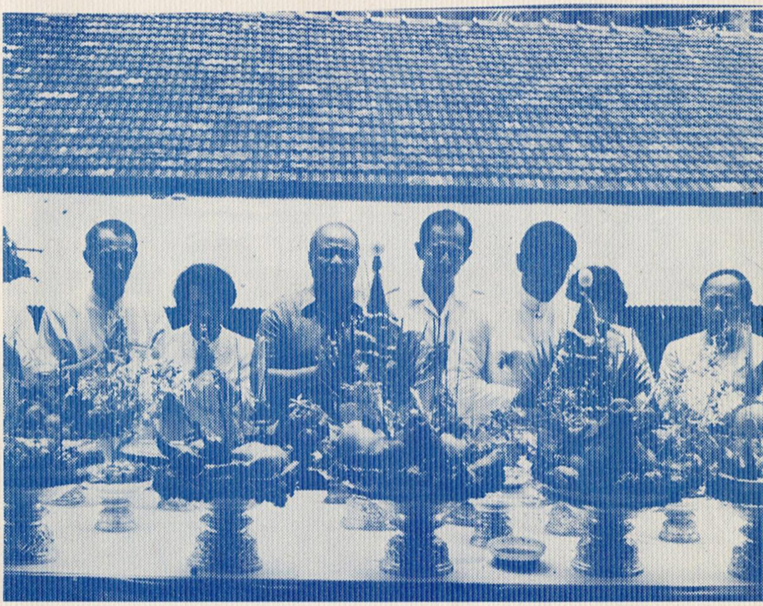
หลวงปู่หล้ากับครูบาวงศ์ วัดพระบาทห้วยต้ม อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน.

พณฯ บรรหาร ศิลปอาชา (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม) ได้มาถวายพระพุทธรูปแก่หลวงปู่ เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2531.

พณฯ พล.อ.มานะ รัตนโกเศศ (รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการในปัจจุบัน ได้นำกฐินมาทอดที่วัดป่าตึง เมื่อพ.ศ.2528.

พิธีพุทธาภิเษก พระกริ่ง พระชัยวัฒน์ พระเจ้าฝนแสนห่าที่วัดป่าตึง ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง จังหวัดเชียงใหม่ วันที่ 17 กรกฎาคม 2530.

ดร.จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์ คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พร้อมคณะกำลังอ่านบทสัมภาษณ์ที่ได้เรียบเรียงแล้ว เพื่อให้หลวงปู่ต่อเติมหรือแก้ไขตามอัธยาศัย.

ผศ.อุมาพร วงษ์บูรณาวาทย์ และผศ.ชูศรี เที้ยศิริเพชร กำลังสนทนาธรรมกับหลวงปู่ เพื่อนำมาเป็นบทคำสอนของหลวงปู่หล้า.

ท่านอาจารย์วิทยา ชูพันธ์ อ่านบทคำสอนที่ได้เรียบเรียงแล้ว ถวายหลวงปู่เพื่อการแก้ไขเปลี่ยนแปลงและขออนุญาตนำไปจัดพิมพ์.

คำปรารภ

หนังสือ "คำสอนของหลวงปู่หล้า" เกิดจากแรงศรัทธา เลื่อมใสในตัวหลวงปู่ของคณะศิษยานุศิษย์ ซึ่งต้องการที่จะให้ผลงาน คำสอนและหลักการในการปฏิบัติธรรม ของหลวงปู่ได้เผยแพร่แก่สาธุชนทั่วไปเพื่อจะได้นำไปพิจารณาใช้เป็นแนวทางในการดำรงชีวิตของแต่ละคน ทั้งนี้ได้ปรึกษากันว่าจะพิมพ์แจกในวันครบรอบวันเกิด 92 ปีของหลวงปู่ซึ่งจะเป็นช่วงที่มีผู้เลื่อมใสศรัทธาในตัวหลวงปู่พากันมาจากจังหวัดต่างๆ เป็นจำนวนมาก และในปีนี้ก็จะได้จัดให้มีขึ้นในระหว่างวันที่ 20-22 กันยายน เช่นเดียวกับที่ได้เคยจัดเป็นประจำทุกปี

พวกเรา (อาจารย์วิทยา ชูพันธ์ อาจารย์ชูศรี เที่ยศิริเพชร อาจารย์อุมาพร วงษ์บูรณาวาทย์ และกระผม) จึงได้กราบขออนุญาตและปรึกษาหลวงปู่ในเรื่องที่จะขอพิมพ์ประวัติของท่าน ก็ได้ทราบว่าหลวงปู่ยังไม่เคยอนุญาตให้ใครพิมพ์เผยแพร่ประวัติของท่านมาก่อนเลย แต่เมื่อหลวงปู่ได้ทราบถึงศรัทธาและเจตนาอันแรงกล้าของพวกเรา ท่านจึงอนุญาตและได้เมตตาสละเวลาให้พวกเราได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติชีวิต และการปฏิบัติธรรมของท่าน ตลอดจนได้ให้หลักธรรมคำสอนที่สามารถนำไปศึกษาและใช้ปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี และเมื่อพวกเราได้กราบเรียนถามข้อข้องใจในปริศนาธรรมะและเรื่องราวต่างๆในอดีต ท่านก็ได้อธิบายให้เข้าใจจนเกิดความซาบซึ้งและศรัทธาในหลวงปู่หล้ายิ่งขึ้น สาระสำคัญต่างๆที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ได้รับความเห็นชอบจากหลวงปู่หล้าแล้วทั้งสิ้น

ซึ่งคิดว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นหนังสือที่มีคุณค่าสำหรับสาธุชนทุกท่าน ที่มีความเคารพและศรัทธาในหลวงปู่หล้าเป็นอย่างยิ่ง

อนึ่งการเขียนและการเรียบเรียง ตลอดจนการประพันธ์ต่างๆ ในหนังสือเล่มนี้ต้องอาศัยผู้ที่มีความรู้และความสามารถสูง จึงจะสามารถถ่ายทอดหลักธรรมคำสอนตามเจตนาของหลวงปู่หล้าได้ถูกต้อง ซึ่งพวกเราก็โชคดีที่ได้ท่านอาจารย์วิทยา ชูพันธ์ เป็นผู้ประพันธ์ และเรียบเรียงหนังสือเล่มนี้ทั้งหมด ดังนั้นในนามของกลุ่มผู้จัดทำจึงต้องขอขอบคุณท่านอาจารย์วิทยา ชูพันธ์ เป็นอย่างสูง และอีกท่านหนึ่งที่พวกเราก็ต้องขอขอบคุณท่านเป็นอย่างสูงด้วยเช่นกัน ก็คือ ท่านประธานสภาจังหวัดเชียงใหม่ คุณบรรจบ ลิ้มจรูญ แห่งหนังสือพิมพ์ไทยนิวส์ ที่ได้กรุณารับเป็นเจ้าภาพจัดพิมพ์หนังสือเล่มนี้ทั้งหมดจำนวน 30,000 เล่ม (สามหมื่นเล่ม) เพื่อต้องการที่จะให้คำสอนของหลวงปู่ได้เผยแพร่ ไปอย่างกว้างขวางตามเจตนารมณ์ สำหรับรายละเอียดต่างๆ เกี่ยวกับกิจวัตรประจำวันและกิจกรรมสาธารณประโยชน์ของหลวงปู่ ตลอดจนรูปภาพต่างๆ ภายในหนังสือเล่มนี้ เราได้รับความกรุณาจากพระภิกษุเกษม เขมจาโร ซึ่งเป็นพระเลขาฯของหลวงปู่หล้า พวกเราก็ขอกราบขอบพระคุณไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ดร.จักรพันธุ์ วงษ์บูรณาวาทย์
คณบดีคณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จันทสมานคุณาศิรวาท
ในวโรกาสที่พระครูจันทสมานคุณ (หล้า จนฺโท)

มีอายุครบเก้าสิบสองปี

วันที่ 22 กันยายน พ.ศ. 2532

****

นมตฺถุ รตนตฺตยสฺส

สัททุลวิกกีฬิตฉันท์ 19

๑ สรวมศรีไตรรตนาธิคุณผลสมิทธิ์
มีแด่คณาศิษย์ สราญ

๑ รื่นรมย์หล้าเฉพาะจันทคุณฤจะประมาณ
แม่นบุณย์อุบัติดาล อุดม

๑ ด้วยหลวงปู่กรุณาประสาทสุขนิยม
เยี่ยมล้ำตลอดรมย์ เจริญ

๑ เรียกคุณท่านสมจันทร์จรัสสกลเมิล
แม่นทิพย์สถิตเกิน ประกาศ

๑ แก่นตาทิพย์ก็พิทักษ์ประจักษ์พระคุณอาจ
เอื้อธรรมประจำชาติ ประชิด

๑ ชื่นชมบุณย์บริบูรณ์ประมูลมนสศิษย์
เลื่อมใสสนิทจิต จิรัง

๑ เรียงพากษ์อาศิรพาทประกาศพระคุณดัง
เดือนแจ่มพิภพจัง ประจักษ์

๑ จันทร์ดั่งจันทร์เฉพาะจิตสนิทหทยนัก
แน่วเน้นพระคุณหลัก สกล
๑ เกิดชาติหนึ่งประลุบุณย์สบายปีติกมล
แม่นจันทคุณดล ลุแด

วสันตดิลกฉันท์ 14

๑ ด้วยบุณย์อุบัติศศิธร นภพรพิมลแล
เลิศหล้าจรัสพระคุณแข ขณะส่องสว่างใจ
๑ เจิดธรรมรสปีติตลอด เฉพาะยอดพระธรรมไข
ขับข่มระทมและนิรภัย เฉพาะพบพระครูเรา
๑ เรียนรู้วิธีจะมละทุกข์ ประลุสุขสบายเบา
บอกทางสว่างและบมีเขลา บมิขลาดเผชิญมาร
๑ แม่นแท้ ธมอบผลประโย- ชนยิ่งตลอดกาล
เกิดเป็นกุศลสุขพิศาล สมจันทคุณนาม
๑ แน่แท้พระจันทร์ ณ ภพนี้ ผลมีมิขาดยาม
ยอดยิ่งจะยังหิตณคาม คติคุณประจักษ์ปรีดิ์
๑ เปรมปลื้มประดานิกรศิษย์ ประลุสิทธิผลดี
ดื่มด่ำแสดงมนพลี เพราะ ธ เลิศวโรดม
๑ ดังเสาวภาจิรประภา หทยาภิรมย์สม
สมจันทคุณบวรรมย์ ฤดีเพิ่มเฉลิมพร

อินทรวิเชียรฉันท์ 11

๑ ภาคพื้นนภาภา ระดะดารกากร
แก่นแท้พระจันทร ทิพทัศนาการ
๑ เกื้อแสงสว่างหล้า ปีติพาสบายบาน
บุณย์ท่านพระครูดาล ฤดิสุขสราญมวล

๑ แม่นรังสิโสภาง- ค สว่างไสวชวน
ชื่นนัยน์หทัยนวล นวรัตน์จรัสราย
๑ ราวเนตรนครเลศ ประทะเนตรนภาพราย
แพรวพราวสกาวสาย ศศิส่องกมลสรรค์
๑ เสกสร้างพระธรรมสู่ จิตผู้ผดุงธรรม์
เทิดสัจธรรมอัน คุณเอกอุดมสม
๑ สุขด้วยธดาลสุข นิรทุกขโทษตรม
ตรึงจิตสนิทรมย์ ระบุได้สบายใจ
๑ แจ้งแจ่มแอร่มจิต ปีตินิตย์มโนมัย
มาโนชญ์ประโมทย์ใส สุขธรรมสุขแรง
๑ รังสีรุจีดา- รกภาณุเพ็ญแสง
โสมโสมย์สกาวแจง พิศเจนมิเว้นเลย
๑ ลีฬหาประภาพรรณ เฉพาะจันทร์นะจันทร์เอย
อิ่มเอิบก็ อาจเผย ผลนั้น สิ จันทร์เดียว
๑ เดือนนี้แหละจันโท อิวมั่นสมานเกลียว
กลมกลืนกะธรรมเทียว ธ สว่างนิรันดร
๑ เดือนธรรมดาเปรียบ บมิเทียบ ธ จันทร
ที่ล้ำประภากร เพราะประกอบประกายธรรม์
๑ ทั่วหล้าลุท่านหล้า ก็จะพาชนานันต์
แน่วธรรมสุขสันต์ สิริวัฒน์สวัสดี
๑ ศรีสวัสดิ์ มังคลัตภ์หล้า หลักใจ
"จันทสมานคุณ" นัย แน่แท้

"ตาทิพย์" ท่านจรัสไกร เกริกเลื่อง ลือเอย
โปรดสัตว์โดยตลอดแท้ เลิศแจ้งแจงธรรม
๑ นำศรัทธาก่องแท้ ทำดี ถ้วนเอย
โดยปฏิบัติธรรมพลี เลื่องหล้า
เป็นตัวอย่างอันมี คุณมั่น
เปรียบดั่งเดือนจรัสฟ้า เฟื่องฟื้นภูมิผอง
๑ ครองศีลวิสุทธิ์พ้น มารภัย
เป็น **"อริย"** โดยนัย แน่วเน้น
เป็นจันทร์แจ่มหฤทัย ชนเทิด ท่านแล
มีศรัทธาย่อมเว้น ว่างข้องเคืองขม
๑ อบรมศิษย์ท่านให้ เห็นธรรม แท้เอย
โดยท่านบำเพ็ญนำ เนื่องเค้า
ธรรมทานท่านประจำ ประจักษ์
ศิษย์ศรัทธาจึ่งเฝ้า ใฝ่รู้ธรรมสาร
๑ บรรลุวารสวัสดิ์เก้า สิบสอง ปีเอย
เป็นรัตตัญญูครอง ครบแล้ว
สรวมไตรรัตน์คุณสนอง หนักแน่น
สรวมสวัสดิ์วิวัฒน์แผ้ว ผ่องล้ำจีรัง

คณะศิษยานุศิษย์

คำสอนของหลวงปู่หล้า

1. กล่าวถึงหลวงปู่หล้าโดยสังเขป

หลวงปู่หล้า มีชื่อว่า หล้า ฉายา จนฺโท * (อ่านว่า "จันโท") ท่านเป็นพระครู "จันทสมานคุณ" ขณนี้อายุท่านครบเก้าสิบสองปี ดำรงสมณเพศ คือบวชมาตั้งแต่อายุสิบเอ็ดปี ถ้ากล่าวถึงท่านเพียงเท่านี ก็จะมีข้อควรสนใจเพียงอย่างเดียวคือท่านเป็นพระอายุยืนถึงเก้าสิบสองปีแล้ว แต่เท่าที่เราท่านได้ยินได้ฟังกันมาท่านเป็นพระอริยสงฆ์ในทัศนะของศรัทธาสาธุชนทั่วไป ควรจะกล่าวถึงท่านเท่าที่จะทำได้ก่อนที่จะเข้าถึงคำสอนของท่านต่อไป

ชื่อหล้า ของท่านนั้นมีความหมายในภาษาไทยเหนือ หรือคำเมือง ได้แก่คนสุดท้อง ดังตัวอย่าง "ลูกหล้าคัวฮอม" ที่แปลว่าลูกคนสุดท้องได้สมบัติมากเพราะข้าวของ (คัว) ทั้งหมดมารวมกัน (ฮอม) ในภาษาไทยทั่วไปหล้าก็คือ โลก ดังตัวอย่าง "บพิตรเจ้าหล้า" และ "โลกหล้า" ฯลฯ

ฉายา หรือ ชื่อที่อุปัชฌาย์ คือพระเถระผู้บวชกุลบุตรในพระพุทธศาสนาตั้งให้ท่านได้แก่ "จนโท" นั้นแปลว่าพระจันทร์ การตั้งฉายาเป็นไปตามวันเกิดคือเกิดวันนั้นๆ ท่านเกิดวันพฤหัสบดี แต่ได้อักษรวรรค " จ ฉ ช ญ" "จันทสมานคุณ" อ่านว่า จันทะสะ

---

* สำหรับฉายา จนฺโทภาโส หลวงปู่หล้า บอกว่าท่านได้รับพร้อมกับใบแต่งตั้งเป็นอุปชฌาย์ เมื่อปีพ.ศ. 2481

มานะคุณ แปลว่า ผู้มีคุณเสมอพระจันทร์ คือคุณลักษณะของหลวงปู่หล้าโดยแท้ ผู้เข้าใกล้ท่านจะมีความรู้สึกศรัทธาอิ่มเอิบดุจดูเดือนเพ็ญ คือ **"ชุ่มเย็น"** เป็นสุข สมดังคาถา **"จันโทอิวะ จันโทมะมะ"** ที่อาจแปลเอาความว่า เหมือนพระจันทร์และพระจันทร์นั้นเป็นของเราใครดูเดือนก็ได้รับความสบายใจเพราะเดือนก็ดูเราด้วย

หลวงปู่หล้า เกิดเมื่อปี พ.ศ. 2441 ในรัชสมัยสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงร.5 ถ้าดูจากประวัติเมืองเชียงใหม่ก็ตรงกับ**สมัยเจ้าหลวงอินทวิชยานนท์ หรือพระเจ้าอินทวิชยานนท์** (ซึ่งหลวงปู่หล้าบอกว่าท่านเกิดทัน) แต่เป็นปีที่ เจ้าอินทวโรรสสุริยวงศ์ได้เป็นเจ้าผู้ครองนครเชียงใหม่ (เจ้าอินทวโรรส เป็นเจ้าผู้ครองนครระหว่างปี พ.ศ.2440-2452) **ท่านเกิดที่บ้านปง หมู่ 8 ตำบลออนใต้ อำเภอสันกำแพง โยมบิดาชื่อ เงิน โยมมารดาชื่อ แก้ว เมื่ออายุเก้าขวบ ได้ข้ามาเป็นเด็กวัดที่วัดป่าตึงนี้เองครั้งนั้นครูบาปินตาเป็นเจ้าอาวาส** หลวงปู่หล้าหรือเด็กชายหล้าเป็นเด็กดี ได้ครูบาดี จึงประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบอายุสิบเอ็ดปีก็บวชเณรในป่าจำป่าบอน เล่าเรียนทั้งอักขรวิธีและธรรมปฏิบัติจากครูบาปินตา ผู้มีอายุคราวปู่ตาของท่านคือครูบาปินตา แก่กว่าท่านถึงสี่สิบเจ็ดปี

เมื่อท่านอายุได้สิบแปดปี ก็ได้ข้ามาเรียนหนังสือในเวียงเชียงใหม่ ที่วัดเชตุพน อันมีท่านเจ้าคุณโพธิรังษี (กันธา) เป็นเจ้าอาวาส ท่านได้เล่าเรื่องเมืองเชียงใหม่สมัยนั้น (พ.ศ.2458 ตรงกับรัชสมัยสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า) ตามที่คณะศรัทธาได้กราบเรียนถามท่าน เช่นเรื่องเจ้าหลวงเชียงใหม่ ตลอดจนเรื่องพระราชชายาเจ้าดารารัศมี

ฯลฯ ที่เกี่ยวกับพระศาสนาก็มีเรื่องท่านเจ้าคุณอภัยสารัทะ จนถึงเรื่องครูบาศรีวิชัย

ครูบาปินตา เจ้าอาวาสวัดป่าตึง รูปแรกมรณภาพเมื่ออายุได้เจ็ดสิบสี่ปี (พ.ศ.2467) หลวงปู่หล้า เพิ่งจะมีอายุเพียงยี่สิบเจ็ดปี ยังเป็น **"พระหนุ่ม"** แท้ๆ แต่ท่านเป็นพระดีมาตั้งแต่แรกเริ่มชีวิตเพื่อพระศาสนา ธรรมดาพระหนุ่มย่อมมีเหตุให้ต้องลาสิกขา (ถึงกับมีคำล้อเลียนว่า **"ตุ๊เจ้าใคร่สิก เพราะหันนมสาวสวด ขะโยมใคร่บวชเพราะหันข้าวต้มสาวตาน" (แปลว่า พระอยากสึกเพราะเห็นนมสาวอวบ เด็กวัดอยากบวชเพราะเห็นข้าวต้มสาวถวาย)** พระภิกษุหล้าหนุ่มท่านมีความกตัญญูต่อครูบาปินตาเป็นอย่างสูง จึงยอมเสียสละอยู่ดูแลครูบาผู้เฒ่า พร้อมๆ กับบำเพ็ญภาวนาทำใจให้สบาย ท่านต้องรับตำแหน่งเจ้าอาวาสต่อจากครูบาปินตาเมื่ออายุเพียงยี่สิบเจ็ดปี แล้วก็ทำหน้าที่นี้มาจนถึงปัจจุบัน

หลวงปู่หล้าในฐานะเจ้าคณะตำบลก็ดี ในฐานะเจ้าอาวาสตลอดจนอุปัชฌาย์ก็ดี ได้ปฏิบัติหน้าที่ของท่านด้วยดีอย่างที่เรียกกันว่าทำดีแล้ว เพราะท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบสมดังคำสวดสรรเสริญพระสงฆ์ที่ขึ้นต้นว่า **สุปฏิปันโน ภะคะวโต สาวะกะสังโฆ ฯลฯ**

2. หลวงปู่หล้าตาทิพย์

หลวงปู่หล้าตาทิพย์ จริงหรือไม่? ด้วยความสงสัยก็พากันถามท่านและท่านก็คงจะต้องตอบแล้วตอบอีก พร้อมกับเน้นว่าการอวดอุตริมนุสสธรรมนั้นผิดวินัย ที่หลวงปู่หล้าตอบคำถามข้างต้นนั้นคณะผู้เรียบเรียงคำสอนของท่านฉบับนี้ เชื่อว่าท่าน

ตอบให้หายสงสัย ส่วนใครจะได้คิด หรือคิดได้อะไรก็สุดแท้แก่ปัญญาของแต่ละคน

หลวงปู่หล้าเล่าว่าวันหนึ่งฝนทำท่าจะตกหนัก กุฏิที่ท่านอยู่นั้นเก่าแล้วมีต้นลานใหญ่ยืนทะมึน ทำท่าจะล้มทับกุฏินั้นท่านจึงบอกพระเณรให้ระวังภัยนี้ โดยหนีออกไปหลบอยู่ที่อื่น วันนั้นฝนตกหนักต้นลานหักทับกุฏิพังหมด พวกที่ปลอดภัยพากันสรรเสริญว่าหลวงปู่หล้าตาทิพย์ (เรื่องตาทิพย์ของท่านยังมีที่เล่าลือกันอีกคือ คณะผู้มากราบนมัสการหลวงปู่หล้าทั้งๆที่มาเกินจำนวนที่ขอของขลังจากท่าน แต่ก็ได้รับแจกของขลังทุกคนครบถ้วน เลยพากันเห็นเป็นอิทธิฤทธิ์ปาฏิหารย์ตั้งฉายาให้ท่านว่า หลวงปู่หล้าตาทิพย์)

คณะผู้เรียบเรียงฯคงจะยังไม่อยู่ในฐานะที่จะวิจัยได้ว่าหลวงปู่หล้าตาทิพย์จริงหรือไม่อย่างไร แต่มีความเลื่อมใสศรัทธาเรื่องดวงตาเห็นธรรมของท่านผู้เป็นอริยสงฆ์ พวกเราเชื่อว่าท่านผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ย่อมมีความสามารถพิเศษเหนือคนธรรมดา ท่านเห็นเหตุที่จะเกิดปัญหา และหาทางที่จะแก้ปัญหาด้วยภูมิธรรมและภูมิปัญญา อันเนื่องมาจากการบำเพ็ญภาวนาของท่านนั่นเอง พวกเราอาจเรียกคุณวิเศษอย่างนี้ว่า **"ตาทิพย์"** และพากันประทับใจความมีตาทิพย์ของหลวงปู่หล้า อาจกล่าวได้ว่าท่าน **"เห็น"** ทุกอย่างที่เราคิด(อย่างกับรู้วาระน้ำจิต) จึงปรากฏว่ามีศรัทธาสาธุชนพากันมาหาท่านเพื่อขอความเป็นศิริมงคล เช่นให้ท่านรดน้ำมนต์ตลอดไป จนขอให้ท่านเสกเป่าเครื่องรางของขลังหลวงปู่หล้าตาทิพย์ท่านก็ไม่เคยขัดข้อง ทั้งนี้เพราะท่านมีเมตตาเปี่ยมล้น ท่านเห็นทุกข์ของทุกคนเพราะท่านมีตาทิพย์

3. หลวงปู่หล้าสอนธรรม

พวกเราแน่ใจว่า หลวงปู่หล้าได้สอนทั้งธรรมปฏิบัติและปริยัติธรรมมาช้านานแล้ว ถึงแม้ท่านจะไม่ได้เป็นมหาเปรียญ แต่พวกเราได้สังเกต เห็นความเชี่ยวชาญเชิงปริยัติของหลวงปู่หล้าโดยเฉพาะในแง่การสั่งสอนทั้งๆ ที่ท่านอายุกว่าเก้าสิบปีแล้วก็ตาม

หลวงปู่หล้า สอนธรรมให้แก่พวกเราด้วยวัตรปฏิบัติของท่าน ให้เราได้เห็น "**ธรรม**" เท่าที่สติปัญญาจะเอื้ออำนวยได้คือขึ้นอยู่กับภูมิปัญญาของผู้เพ่งพิจารณา คำสอนของหลวงปู่หล้ามีค่าควรศึกษาพินิจพิเคราะห์อย่างยิ่ง พวกเราได้รับอนุญาตจากหลวงปู่หล้าให้พิมพ์คำสอนของท่านที่เกิดจากการ "**สนทนาธรรม**" เพื่อการเผยแผ่ให้แพร่หลายสืบไป

3.1 *ถามเรื่องอิทธิฤทธิ์ปาฏิหารย์*

หลวงปู่หล้าตอบว่าท่านปฏิบัติธรรม ตั้งแต่แรกเริ่มบรรพชา เรื่องเครื่องลางของขลังอิทธิฤทธิปาฏิหารย์หลวงปู่ไม่ชอบ ที่วัดนี้จึงไม่มีการปลุกเศก ไม่มีการจำหน่ายวัตถุมงคล เคยมีท่านผู้ใหญ่ (ระดับปลัดกระทรวง) มาขออนุญาตทำพระพุทธรูปเพื่อหารายได้สมบทบทุนการกุศล สำหรับหลวงปู่ก็ได้แต่เมตตาอนุเคราะห์เมื่อมีผู้มาขอให้รดน้ำมนต์หรือขอให้เสกเป่า ฯลฯ เพื่อความสบายใจของผู้มานมัสการโดยทั่วหน้า

หลวงปู่หล้าเล่าว่ามีคนมาสืบชาตา ต่ออายุ ฯลฯ ให้หนานเป็งทำเทียน ทำบายศรี ได้รับค่ารางวัลเล็กๆ น้อยๆ หลวงปู่ได้พักผ่อนตอนบ่ายสองถึงบ่ายสี่ แล้วก็ลุกขึ้นมารับแขก คือผู้มา

กราบนมัสการ ขอพร ขอความสบายใจมาเป็นหมู่คณะก็มีมาก

3.2 ***ถามเรื่องสังขารได้คำตอบสำคัญยิ่ง คือ ปาจิตตีย์กัณฑ์***

สิกขาบทมุสาวาทข้อที่ 1 บทที่ 8 ห้ามภิกษุอวดอุตริมนุสสธรรม หลวงปู่หล้าอธิบายวิธีพิจารณาสังขาร โดยแนะให้พิจารณาร่างกายจนกระทั่งเห็นว่าร่างกาย เป็นของไม่เที่ยงไม่คงที่มีแค่แปรปรวน ไม่ใช่เรา ไม่ใช่ของเรา เป็นอนิจจัง เป็นทุกข์ สังขาร กับอนิจจังมีมาช้านานแล้ว (ส่วนอนัตตาเป็นของสูงพระพุทธเจ้าทรงเติมอนันตตาขึ้นในภายหลัง)

หลวงปู่เห็นตามความจริงแท้ ท่านยกปาจิตตีย์กัณฑ์สิกขาบทมุสาวาทข้อที่ 1 บทที่ 8 ขึ้นอ้างความว่าห้ามมิให้ภิกษุอวดอุตริมนุสสธรรม ที่มีจริงแก่อนุปสัมบัน (พวกเราเลื่อมใสในความแม่นยำและหนักแน่นของท่านผู้เป็นรัตตัญญูอายุเก้าสิบสอง ท่านแสดงธรรมให้กระจ่างแก่ผู้สดับ โดยเฉพาะเรื่องการบอกอุตริมนุสสธรรมที่แปลง่ายๆ ว่าอวดวิเศษ อวดอิทธิฤทธิ์ นับเป็นการทำผิด คือ อาบัติเลยทีเดียว)

หลวงปู่หล้าอธิบาย "**อุตริมานุสสธรรม**" ความว่าอุตริมนุสสธรรม เป็นของสูง ผู้ใดบอกอุตริมนุสสธรรมต้องอาบัติ "**ปาราชิก**" คืออาบัติอย่างแรงที่สุด ขาดจากความเป็นภิกษุ ท่านพูดภาษาบาลีแล้วแปลเป็นไทยความว่า ฌาณก็ดี มรรคก็ดี ผลก็ดี สมาธิก็ดี ได้แล้วบอกอวดไปเหมือนต้นตาลยอดด้วนแล้วไม่อาจต่อได้

3.3 ***ถามเรื่องที่เล่าลือกันว่าท่านมีตาทิพย์***

หลวงปู่หล้าเล่าให้ฟัง (พวกเราถือว่าท่านแสดงเป็น "

นัย") ดังปรากฏในเรื่อง ตอนต้นแล้ว เรื่องนี้พวกเราเห็นเป็น "ปริศนาธรรม" ท่านอาจหยั่งรู้ได้โดยแท้จึงแลเห็นทางที่จะป้องกันภัย ผู้ที่ญาณยังไม่ถึงท่านย่อมไม่อาจวินัจฉัยอะไรได้

3.4 ถามเรื่องคาถา การสวดมนตร์ท่องคาถา

(ถามท่านว่าคาถาบางบทมีความไพเราะท่องได้ พยายามท่องให้เป็นคุณประโยชน์ แต่ก็ยากที่จะเข้าถึงอย่างจริงจัง เช่น เรื่องโลกธรรมได้ท่องคาถา "**ผุฏฐสสโลกธมเมหิ จิตติ ยสสนกมปติ อโสกวิรช เขม เอตมมง คลมุตตม**" ทั้งยังท่องคาถาอื่น ๆ เช่น พุทธชัยมงคลถคาถา อยากถามหลวงปู่ว่า "**วาสนา**" หรือ "**บุญ**" ยังไม่มีหรืออย่างไร เพราะฉนั้น จึงพากันมาหาหลวงปู่เพื่อความสบายใจ ที่เกิดความสบายใจนี้เพราะเหตุที่มีบุญชาติก่อนเคยเกื้อกูลกันหรืออย่างไร)

หลวงปู่ท่องคาถา "**ชินบัญชร**" และคาถาอื่นๆ เบาๆ สักครู่หนึ่งคล้ายๆกับทบทวนหรือให้พวกเราตั้งสติฟังท่านพิจารณาให้เห็นธรรม ท่านได้ตอบว่า คนเรามีความเชื่อจึงเกิดจิตใจตรงกัน เราเห็นท่านปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็เชื่อในการปฏิบัติของท่าน ถ้าเห็นคนปฏิบัติไม่ได้ เราก็ไม่เชื่อ เรามีความเชื่อความเลื่อมใสจึงเกิดความสบายใจ (ท่านถามถึงที่เกิดที่มาของผู้ถามคนหนึ่งจึงได้กราบเรียนท่านแล้ว พวกเราก็แจ้งให้ท่านทราบว่าทำอะไรอยู่ที่ไหน ท่านพูดถึงจังหวัดบ้านเกิดของผู้ถามคนหนึ่ง แสดงถึงความรู้ของท่านว่าเมืองนั้นใหญ่กว่าเชียงใหม่ เลยถือโอกาสคุยเรื่องเมืองนั้นเป็นการสลับฉาก ผู้ถามเอ่ยถึงเชียงใหม่ว่าเป็น "**ปฏิรูปเทสวาโสจ**" ได้อยู่เชียงใหม่มายี่สิบสองปีแล้ว ได้ทะลึ่งถาม

ท่านว่าเป็นโสดมาจนบัดนี้จะมีคู่หรือไม่ ท่านถามว่าอายุเท่าใดแล้ว เมื่อตอบท่านไป หลวงปู่บอกว่า "ยังบ่มีบุพเพสันนิวาสเตื้อ")

3.5 *ถามเพื่อรู้ "เรื่องเก่าเล่าใหม่" อิงชีวประวัติของหลวงปู่*

หลวงปู่หล้าเล่าว่าท่านไปกรุงเทพฯ 2 ครั้ง คือครั้งแรกเมื่อพ.ศ. 2500 ไปอบรมที่วัดสามพระยา ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2504 ไปรับพัดยศพระครู ท่านได้ไปพักที่วัดมหรรณพาราม ขณะนั้น สมเด็จพระสังฆราช (ปลด กิตฺติโสภโณ) วัดเบญจมบพิตร ทรงดำรงตำแหน่งพระสังฆราช

หลวงปู่หล้าเล่าถึงชีวิตสมัยก่อนเริ่มตั้งแต่เยาว์วัยจะไปไหนก็ต้องเดินไป ยังไม่มีทางรถไปมาสะดวกเหมือนทุกวันนี้ ยกตัวอย่างเช่น จะเข้าไปในเวียงเชียงใหม่ ชาวบ้านจะออกเดินทางตั้งแต่ตีสองแล้วไปสว่างที่เชียงใหม่ สมัยนั้นชาวบ้านก็อยู่กันตามประสาชาวบ้าน เมื่อถามท่านว่า "เจ้าหลวง" กับชาวบ้านคุ้นเคยกันหรือไม่ เพียงใด หลวงปู่หล้าท่านบอกว่า ต่างคนต่างอยู่ แม้แต่พระเจ้าแผ่นดินก็ไม่ได้เสด็จมาเชียงใหม่ **เพิ่งจะมีรัชกาลที่เจ็ด (พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าฯ) เสด็จมาเป็นพระองค์แรก ครั้งนั้นจัดงานรับเสด็จอย่างใหญ่โต เป็นที่ตื่นเต้นโดยทั่วกัน**

(พวกเราได้ข้อคิดเปรียบเทียบ สมัยก่อนกับปัจจุบันในแง่ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับผู้อยู่ภายใต้การปกครอง เจ้านายสมัยก่อนท่านเป็นทั้ง "เจ้า" และ "นาย" ท่านจึงไว้ตัวไว้ยศ)

3.6 *ถามเรื่องอานิสงส์แห่งการถวายพระพุทธรูป*

(พวกเราได้สังเกตเห็น พระพุทธรูปจำนวนหนึ่งที่มีผู้นำมาถวายหลวงปู่หล้า **ซึ่งกราบเรียนถามท่าน ว่าการถวายพระพุทธรูปมีอานิสงส์อย่างใด ได้บุญกุศลอะไรบ้าง)**

หลวงปู่หล้า ตอบว่า การถวายพระพุทธรูปมีอานิสงส์มาก เพื่อให้เห็นสัจธรรม ท่านได้ยกนิทานสาธก ความว่ามีบุรุษผู้หนึ่งเห็นแดดส่องพระพุทธรูปจากช่องหลังคา จึงหาทางอุดช่องโหว่นั้น โดยนำเอารองเท้าที่ตนสรวมอยู่ไปปิดบังแดดมิให้ส่องถูกองค์พระ ต่อมามีบุรุษอีกผู้หนึ่งเห็นหนังเกือกอุดรูรั่วนั้นเกิดความรำคาญจึงเปลี่ยนเห็นหญ้าคากำหนึ่ง เมื่อบุรุษทั้งสองสิ้นอายุขัยไปเกิดใหม่ ชายผู้ใช้หนังเกือกไปอุดช่องโหว่ได้เป็นเจ้าเมือง ส่วนผู้ใช้หญ้าคาอุดแทนหนังเกือกนั้น ได้ขึ้นสวรรค์ ถามว่าเหตุไฉนใช้หนังเกือกปิดบังแดด ส่องพระพุทธรูปจึงได้บุญมากถึงกับเกิดใหม่ได้เป็นเจ้าบ้านผ่านเมือง **คำตอบก็คือ** ถึงจะใช้หนังเกือกเพื่อการทำบุญแต่ก็ทำไปเพราะศรัทธาบริสุทธิ์ หวังแต่จะป้องกันแดดส่ององ‌ค์พระ ไม่ได้เจตนาอื่นใดอีก จึงได้บุญมาก อีกเรื่องหนึ่งเป็นกรรมดีของบุรุษหนึ่ง ได้ซ่อมส่วนชำรุดของพระพุทธรูปตรงข้อพระหัตถ์ เมื่อตายไปก็ได้ขึ้นสวรรค์

3.7 *ถามเรื่องครูบาศรีวิชัย*

หลวงปู่หล้า เล่าว่า ท่านมิได้เป็นศิษย์ของครูบาศรีวิชัย แต่ได้มีโอกาสไปช่วยงานสร้างทางขึ้นวัดพระธาตุดอยสุเทพ โดยรับผิดชอบงานทำทางในเนื้อที่ห้าวา **หลวงปู่พูดถึงครูบาศรีวิชัยว่า "ว่าไปตามธรรมเน้อ"** (สำนวนของท่าน พวกเราเข้าใจว่าท่านหมายถึง **"ธรรมดาโลก"** หรือ **"โลกธรรมดา"**) พระครูเจ้าคณะในเวียงไม่มีใครให้ความร่วมมือกับครูบาศรีวิชัย เพราะต่างก็พาพันติเตียนครูบาศรีวิชัยว่าออกนอกลู่นอกทาง ทำอะไรตามลำพังไม่เคยขออนุญาตทางการบ้านเมือง และครูบาศรีวิชัยก็มิได้มีตำแหน่งอะไรในวง

การสงฆ์ ครูบาศรีวิชัยเป็นพระนักปฏิบัติที่ได้บำเพ็ญภาวนาอยู่กว่ายี่สิบปีจนเป็นที่นับถือเลื่องลือ เจ้าหลวงลำพูนทราบถึงกิตติศัพท์ท่านครูบา จึงได้นิมนต์เข้าเมืองเมื่อครูบาศรีวิชัยเข้าเมืองนั้น ศิษย์หาสาวกของท่านพากันติดตามท่านมาอย่างมากมายจนเป็นที่สะดุ้งตกใจ สำหรับบางกลุ่มเกิดกลัวท่านว่าอาจจะคิดกบฏก็ได้ เกียรติคุณของครูบาศรีวิชัยก็ทราบถึงหลวงปู่หล้าเช่นกัน เพราะฉนั้นเมื่อท่านมีอายุเพียงยี่สิบสามปี (พ.ศ. 2463 ในสมัยสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้า เชียงใหม่มี เจ้าแก้วนวรัฐเป็นเจ้าหลวง) หลวงปู่หล้าได้ชักชวนคณะศรัทธาเดินทาง จะไปทำบุญที่ครูบาศรีวิชัย ณ วัดบ้านปาง อันเป็นบ้านเกิดของท่านครูบา ครั้งนั้นท่านพากันเดินเท้าไปเพราะไม่มียานพาหนะอะไรเลย ต้องนอนค้างตามที่ต่างๆ หลายคืนแล้วก็ข้ามดอยไปจนถึงที่อยู่ของครูบาศรีวิชัย แต่น่าเสียดายที่ท่านไปเก้อเพราะครูบาศรีวิชัยไปดูการก่อสร้างที่ดอยเกิ้งท่านจึงพากันกลับ ขากลับนี้หลวงปู่หล้าอาพาธเป็นไข้อาการหนักมาก ท่านต้องพักที่อำเภอฮอดแล้วค่อยพากันมาจอมทอง จากจอมทองมุ่งเข้าสันทรายจนกระทั่งกลับถึงวัดป่าตึงของท่าน ฝ่ายครูบาศรีวิชัยนั้นเสร็จงานที่ดอยเกิ้งแล้ว ได้ยินว่าท่านได้รับนิมนต์ไปพะเยา (หลวงปู่หล้าว่า) **"เชียงใหม่เป็นอ้อยต้นปลาย"** พะเยาเอาไปกินเสียก่อน นั่นก็คือ ครูบาศรีวิชัยได้ไปอำนายการบูรณะพระเจ้าตนหลวงวัดศรีโคมคำ จนเสร็จบริบูรณ์มีการฉลองพระวิหารพระเจ้าตนหลวง ในงานฉลองนี้หลวงปู่หล้าก็ไปร่วมด้วยโดยเดินเท้าไปทางแจ้ซ้อน (เมื่อสองสามปีที่ผ่านมาหลวงปู่หล้าก็ได้ไปแจ้ซ้อนอีก)

(เรื่องครูบาศรีวิชัยที่ท่านเล่าให้ฟัง ย่อมเป็นธรรมคติสำหรับผู้ฟังตามคติ "**สุสฺสูสํ ลภเตปญฺญํ**" ท่านมีความวิริยอุตสาหะเดินทางไปหาผู้รู้อย่างไม่ย่อท้อแม้ เมื่อมีงานฉลองพระวิหารพระเจ้าตนเหลวงท่านก็ยังอุตส่าห์ไปร่วม พวกเราได้ตัวอย่างสำหรับหลักธรรมว่าด้วยความเพียรเช่น "**วิริเยนทุกฺ ขมฺจฺเจติ**" เป็นต้น)

3.8 *ถามเรื่อง "โลกธรรม"*

(โดยผู้ถามปรารภว่า ได้ท่องคาถา "ลาโภ อลาโภ อยโสยโสจ นินฺทา ปสํสา จ สุขํจทุกขํ" พยายามทำความเข้าใจและระงับอยู่เสมอมา ใคร่กราบเรียนถามหลวงปู่ว่ามีวิธีใดที่จะต่อสู้กับโลก ธรรม)

หลวงปู่หล้า ท่องคาถาภาษาบาลี เป็นการทบทวนอยู่ครู่หนึ่ง คล้ายกับทบทวนแล้วท่านก็ให้หลักปฏิบัติความว่า *มีลาภ ไม่มีลาภ มียศ ไม่มียศ นินทา-สรรเสริญ สุข และทุกข์* เป็น **โลกธรรม** ทั้งนั้น ตามธรรมดา คนเรามีอยู่ *มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ ฯลฯ* ท่านได้แนะนำ (โดยถ่อมตัวว่า "**เรื่องพูด เรื่องคุย เรื่องอู้ หลวงปู่ซึ่งบใคร่จะชำนาญ**") ให้ "*พยายามทำใจเป็นกลางอยู่เสมอ ไม่ยินดี ไม่ยินร้าย....เขาสรรเสริญเยินยอว่าเราดีเราไม่หวั่นไหวไม่ยินดีคล้อยตามที่เขาว่า เมื่อเรามียศฐานบรรดาศักดิ์เราก็ไม่เย่อหยิ่งจองหอง เขาสรรเสริญเราก็ไม่ยินดียินร้าย เขานินทาเราก็ไม่เดือดร้อน.." ท่านแนะให้ "ทำใจเป็นสมาธิ"*

(พวกเราได้สติจากการถ่อมตัวของท่าน ที่ว่าไม่ใคร่จะชำนาญเรื่องพูดเรื่องคุย โลกธรรมสำหรับชนชั้นหนึ่งอยู่ที่การพูดการคุย "**ต่อปาก**" อย่างที่เปรียบว่า "**ปากคนยาวกว่าปากกา**" คือปาก**มากปากปีจอ ฯลฯ**

3.9 ถามเรื่องพรหมวิหารธรรม เฉพาะอย่างยิ่งมุทิตาธรรม

หลวงปู่หล้า อธิบายว่า **ไม่อิจฉาริษยา มีความยินดีกับผู้ที่ได้ดี** อย่าให้เป็นแบบเที่ยวเข่นฆ่า เพราะอิจฉาริษยา อย่างที่เป็นข่าว เช่น เสี่ยนั้นฆ่าเสี่ยนี้ เพราะกลัวจะดีกว่า มีกว่า

3.10 ถามเรื่องการแสวงหาอาจารย์บอกทางธรรม

หลวงปู่หล้า ชี้แจงว่าเราเอาความเชื่อเราเป็นหลัก ท่านยกตัวอย่างครูบาศรีวิชัย ที่พวกเราศรัทธาว่าเป็น **"ตนบุญ"** อย่างวิเศษเพราะได้ไปดูอากัปกิริยา ได้เห็นวัตรปฏิบัติ ไม่มีเสื่อมเสีย ครูบาศรีวิชัยมีแต่ทำได้ ทำจริงจะทำ **ต้องอธิษฐาน** ท่านมีไม้อันหนึ่งวัดดูแล้วยาวเท่าใด เมื่อท่านจะสร้างทางขึ้นดอยสุเทพท่านขอให้เทวดาแนะนำ ถ้าไม้ยาวออกไป ก็แสดงว่างานจะสำเร็จ ท่านอธิษฐานแล้ว เอาไม้นั้นมาวางไว้คืนหนึ่ง รุ่งขึ้นลองวัดดูปรากฏว่า ไม้นั้นยาวออกไปอีกคืบหนึ่ง นี่เป็น **"อธิษฐานบารมี"** (หลวงปู่หล้าเพิ่มเติมโดยกล่าว ถึงบารมีของพระพุทธเจ้ามีทานบารมีเป็นต้น)

3.11 *หลวงปู่หล้า อธิบายความหมายของ "ดวงตาเห็นธรรม"*

(ท่านแสดงความหมายของ **"ดวงตาเห็นธรรม"** โดยไม่ต้องถามคือหลวงปู่หล้า พูดต่อจากที่ถามเรื่องการแสวงหาธรรมบอกทางธรรม)

หลวงปู่หล้า อธิบายว่า ธรรมที่เราอ่านตัวหนังสือก็เห็นเป็นตัวหนังสือเป็นอักษร ถ้าเป็น ดวงตาเห็นธรรมจะต้องเห็นสภาพคือสภาวะตามความเป็นจริง อย่างเช่นครูอาจารย์ อุปัชฌาย์สอนเมื่อบวช คือ เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ (ผม ขน เล็บ

ฟัน หนัง) ให้พิจารณาว่า ผม ขน ฯลฯ เป็นของโสโครกเช่น ผมถ้าเราไม่ทำความสะอาดก็จะเหม็นสาบเหม็นสาง ร่างกายของตัวของคนเรานี้ก็เหมือนกัน : ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เช่น เล็บ ถ้าไม่แคะไม่ตัดก็สกปรก ฟันก็เหมือนกัน ถ้าปล่อยเป็นขี้ฟันอยู่ก็เป็นของโสโครก ที่นี้(มัน)เจ้าของเจ้าตัวปฏิบัติชำระทุกวัน เอายาสีฟันมาแปรงฟัน ให้พิจารณาจน **"เห็น"** คือ **"เห็นธรรม"** เห็นว่าร่างกายเรานี้เป็นของไม่เที่ยงไม่ยั่งยืน มีความเสื่อม วิบัติ แปรปรวนไปเป็นธรรมดา อย่างนี้เรียกว่าเห็นธรรม ไม่ใช่เห็นในหนังสือ มาพิจารณาว่าเราเกิดมาเป็นผู้เป็นคนแล้วก็แก่ไป ตายไปเป็นครั้งที่สุด อย่างนี้เรียกว่าเห็นธรรม ร่างกายเรานี้ (ท่านว่าภาษาบาลีมี **"อิมัสมิงกาย.."** เป็นต้น) เป็นปฏิกูลโสโครก ให้พิจารณาตามที่พระพุทธเจ้าได้ทรงสั่งสอนไว้แล้ว

3.12 *ถามถึงวิธีขจัดความว้าเหว่ ท้อแท้และเกิดปัญหาแล้วได้คำตอบที่เป็นปรัชญา*

หลวงปู่หล้า แนะให้ละเว้น **"นิวรณ์ห้าอย่าง"** ที่กีดขวางมิให้บรรลุความดี (ท่านว่าภาษาบาลีแล้วแปลเป็นไทยว่า) **นิวรณ์ มีห้าอย่างได้แก่ ความพอใจรักใคร่, ความพยาบาท, ความง่วงเหงาหาวนอน, ความฟุ้งซ่านรำคาญ, ความลังเลใจ** เมืองเหนือว่า **"นิวะระณะ"** ไทยว่า **"นิวรณ์" ท่านสอนให้ภาวนากำจัดนิวรณ์ห้า**

พระภิกษุท่านให้ระวัง ตา หู จมูก ลิ้น กายใจ (ท่านว่าเป็นภาษาบาลีต่อไปแล้วสรุปว่า) ให้มีความพอดี พอสมควร **อายัตตนะ (อายตน)** ภายใน อายัตตนะภายนอกมากระทบกัน เช่น **ตาคู่กับรูป,หูคู่กับเสียง,จมูกคู่กับกลิ่น,ลิ้นคู่รส,กายคู่กับการถูกต้อง สัมผัส**

นุ่มนวลอ่อนแข็ง พระพุทธองค์ให้ระวัง อย่ายินดียินร้าย เห็นรูปก็ให้เห็นเป็นรูป เห็นคนก็ให้เห็นเป็นคนเห็นเป็นธรรมดา (ผู้ถามแทรกสอดขึ้นว่า เห็นแล้วมัน "**เมา**") ท่านว่าเป็น "**กิเลส**" (ถามท่านต่อไปว่ากิเลสนี้จะตัดได้อย่างไร)ท่านว่าอย่าไปคิดให้อยู่เฉยๆ ไม่คิดปัจจุบัน ไม่คิดอนาคต อดีตที่ล่วงไปแล้วไม่ต้องคิด อนาคตที่ยังมาไม่ถึงก็ไม่ต้องคิด คิดหนักนอนไม่หลับนานๆ เข้าเกี่ยวกับจิตใจ (ถามท่านว่าจะไม่ให้คิดไม่ห่วงอะไรเลยหรือ เพราะยังอยู่ในโลกธรรมดาต้องค้าต้องขาย หลวงปู่หล้าตอบว่า **เป็นธรรมดาโลก** อยู่อย่างพระอรหันต์อยู่ไม่ได้ พระอรหันต์นั้นบุญก็ไม่ทำบาปก็ไม่ทำ ไม่มีการสร้างโน่นสร้างนี่ ทอดกฐินทอดผ้าป่าก็ไม่ต้องทำ แต่พระธรรมดาในปัจจุบันยิ่งต้อง "**สร้างบุญ สร้างบารมี**" (ท่านต่อเติมว่า) สงฆ์ทุกวันนี้ยังเป็น "**สมมุตสงฆ์**" สงฆ์สมมุติไม่ใช่พระอริยสงฆ์ นอกจากศรัทธาจะปลุกปั้นให้เป็นสุปฏิปันโน มีนายทหารอากาศมาถามหลวงปู่ว่า "**คน**" มาจากอะไร หลวงปู่ตอบว่าคนมาจาก "**กวน**" เหมือนกับคนขนม กวนขนมกลายเป็นคนขึ้นมา (เมื่อพวกเราพูดต่อว่าคนนี่กวน : เพราะเป็นคนเลยต้องกวนอยู่ร่ำไป หลวงปู่หัวเราะ) ท่านเล่าว่าไปสวดมนตร์ที่กองบิน 41 มีผู้ถามว่า "**มนุษย์**" มาจากอะไรตอบว่ามนุษย์เป็นสัตว์มีใจสูง สัตว์มีหัวอยู่ข้างบน ถึงตรงนี้หลวงปู่ได้สาธกยกพระธาตุเจ้าที่ได้ไปนมัสการมาหมดถ้วน แล้วในล้านนาไทยท่านพรรณาเป็นคำ "**ค่าว**" คือคำประพันธ์ พร้อมทั้งคำถวายดอกไม้

3.13 *ถามเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์ (โดยผู้ถามก็แสดงความเชื่อถือในสิ่งศักดิ์สิทธิ์แต่ยังไม่ "แจ้งใจ")*

หลวงปู่หล้า อธิบายว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์เกิดจากความเชื่อถือ ที่ว่าศักดิ์สิทธิ์ก็เพราะมี **"ปรากฏการณ์"** ขึ้นมาถ้าไม่มีปรากฏการณ์ก็ไม่ศักดิ์สิทธิ์ ตัวอย่างเช่น เรามีของบรมโบราณอะไรสักอย่าง บังเอิญเดินทางไปเกิดอุบัติเหตุรถคว่ำแล้วเราไม่ตายก็เลยนับถือของโบราณนั้นว่าศักดิ์สิทธิ์เป็น **"ของดี"** เป็นของศักดิ์สิทธิ์ ป้องกันได้

3.14 *ภายาภาษิต ข้อคิดคำคมของหลวงปู่หล้า* (พวกเราเชื่อว่าหลวงปู่หล้าจะต้องมีภายาภาษิตจึงคิดจะรวบรวมไว้ เมื่อได้อาราธนาท่านแสดงก็แจ้งใจว่าเป็นบุญของพวกเราโดยแท้ ท่านกรุณาว่า **"ค่าว"** คำประพันธ์ต่างๆ ตั้งแต่บทเทศนาธรรม **"มหาชาติ"** พรรณนานก ไม้ ปลา ฯลฯ จนถึงประวัติครูบาศรีวิชัย แสดงให้เห็นความแม่นยำจำมั่นของท่าน)

หลวงปู่หล้าได้แสดงภายาภาษิตดังต่อไปนี้:-

-บุญต้องหาบ, บาปต้องละ, พระต้องสงบ, รบต้องชนะ, สละต้องกล้า ค้าต้องกำไร, ใจต้องคิด, ผิดต้องแก้

-เมื่อมีความพอก็มีความสุข ถ้าไม่อยากมีทุกข์ก็อย่าจนใจ

-ข้าศึกอะไรไม่เท่าเกิดตาย สหายอะไรไม่เท่าบุญกุศล ผลอะไรไม่ใหญ่เท่าผลบุญ

-ไปเป็นหมู่, อยู่คนเดียวไม่เหลียวแลใครได้ ยังหลับไม่ตื่น, ฟื้นไม่มี, หนีไม่พ้น

-บุญมาวาสนาช่วย ที่ป่วยก็หาย ที่หน่ายก็รัก

-บุญไม่มาวาสนาไม่ช่วย ที่ป่วยก็หนักที่รักก็หน่าย

-เหล็กกวงก้านย่าน พรหมก็บ่พล่านตกใจ (เรื่องพญาพรหมนี้พูดกันสนุกๆ เฉพาะอย่างยิ่งคำประพันธ์ของพญาพรหม หลวงปู่หล้าเล่าว่าท่านก็เคยได้ยินกิตติศัพท์ของพญาพรหมแต่เกิดไม่ทัน ท่านทราบเรื่อง "คำจ่ม" พญาพรหม เลยพูดถึงเรื่องเกี่ยวข้องกันอีกหลายเรื่อง)

3.15 *ถามเรื่อง "สุขภาพจิต" โดยเฉพาะวิธีรักษาสุขภาพจิต พวกเราต้องการคำแนะนำของหลวงปู่หล้า ถ้าจะแนะนำให้ "ภาวนา" ก็เห็นจะยากสำหรับเราท่านทั่วๆ ไป*

หลวงปู่หล้า กล่าวว่า น่าจะเป็นการยากถ้าเพียงแต่จะเอามาพูดกันว่า มีวิธีรักษาสุขภาพจิตอย่างไร สำหรับหลวงปู่เองก็มีวิธีปฏิบัติ คือไม่เอาเรื่องอะไรมาคิด มานึกให้วุ่นวาย อย่างหลวงปู่ไม่คิดอะไรนัก เมื่อจะเข้านอนก็ **"สงบจิตสงบใจ"** แล้วก็หลับไปท่านแนะนำให้ทำจิตให้สงบดีๆเมื่อเรานอน นอนให้ถูกท่าถูกท่า ตะแคงข้างขวา ให้น้ำเลี้ยงปอด นอนแบบ **"สีหไสยาสน์"** ที่ว่าไม่ให้คิดหนักนั้นหมายความว่า อดีตก็ไม่ต้องคิด อนาคตก็ไม่ต้องคิด ให้คิดแต่ปัจจุบัน **รักษาสุขภาพจิตเอาไว้** บางครั้งนอนไม่หลับท่านห้ามมิให้นอนคิดไปคิดมา ไม่มีประโยชน์ ให้ลุกขึ้นมาทำสมาธิ การที่เราไม่หลงไม่ลืมก็เพราะมีในสัญชาตญาณ เช่นเรียนสวดมนตร์ภาษาบาลีมีความ **"จำได้"** ไม่ใช่อวดว่า **"จำดี"** อะไร ครั้งหนึ่งสวดมนตร์พร้อมคณะสงฆ์มี **"เจ้าคุณ"** นำสวดแล้วไอทำให้ขาดตอน หลวงปู่เขายกให้เป็นผู้มีอายุสูงไม่ได้อวดตัว แต่กลัวการสวดมนตร์จะขาดตอนทั้งๆ ที่ไม่มีไมค์ (ไมโครโฟน) อยู่ต่อหน้าได้สวดเรื่อยไป หลวงปู่ได้กล่าวถึงบทสวดต่างๆท่านสวดจนจำได้และ **"หนักแน่นมาทางสวด"** เช้า-ค่ำท่านเล่าถึงวิธีเรียนสวด

มนตร์แบบโบราณต้องเขียนเอง เขียน-ท่องจำ ผิดกับสมัยใหม่ที่มีแต่ความสะดวก

(ได้ฟังนักปฏิบัติรัตตัญญูผู้ปฏิบัติจริง ๆ แล้ว เราท่านย่อมจะเห็นได้ว่าถ้าจะรักษาสุขภาพจิตให้ได้จะต้องลงมือปฏิบัติตามคำสอนของท่าน ไม่ใช่เพียงแต่จะเอามาพูดกัน)

3.17 *ถามว่าหลวงปู่เคย "เทศน์ธรรม" (มหาชาติ) หรือไม่*

หลวงปู่หล้า ตอบว่าท่านเคยเทศน์เช่น กัณฑ์ **"มหาพน"** ที่พรรณนานก ปลา ป่าไม้ ฯลฯ พวกเราได้อาราธนาให้ท่านยกตัวอย่างพอเป็นเครื่องเจริญศรัทธา หลวงปู่หล้าได้พรรณนา **"นก"** ต่างๆ โดยพิสดารนับเป็นที่อัศจรรย์ที่ท่านจำได้แม่นยำนัก โดยเฉพาะนก **"หัสดีลิงค์"** ที่เป็นเค้า **"ปราสาท"** ในงานศพ ภาษาไทยเหนือเรียก **"นกหัส"** นอกจากบทพรรณนานกแล้ว ท่านยังได้กรุณาว่าบทพรรณนาไม้โดยพิสดาร ต่อด้วยบทพรรณนาสระโบกธรณี ถึงตรงนี้ ท่านก็พรรณนาปลาต่างๆ ที่น่าตื่นเต้นเช่น **"จรเข้ไล่มังกร"** ก็มีพวกเราอาราธนาหลวงปู่ให้แสดงเรื่อง **"หมาสามสิบสองตัว"** จำนวน **"สามสิบสอง"** ได้ถามท่านว่าแสดงอาการสามสิบสองใช่หรือไม่ หลวงปู่ว่าน่าจะเปรียบอาการสามสิบสอง ท่านกล่าวว่า ***"อาจารย์ที่แต่งมหาชาติดีที่สุดคือฉบับ เฒ่าลืมตื่น ที่วัดเรามีฉบับภู่ชมดวง ฉบับ โสพะสะสิบหก ฉบับวิงวอน สร้อยสังกร มาทีหลัง ...ท่านแต่งดี...***

3.18 *ถามเรื่องการ "บวช" เฉพาะอย่างยิ่ง "บวชใจ"*

หลวงปู่หล้า ตอบว่า การบวชนั้นถือว่า **"บวชเป็นทายาทสืบศาสนา"** บวชเจ็ดวัน บวชสิบห้าวัน บวชสามเดือน เชื่อกันว่าผู้

ชายใดได้บวชแล้วเป็นพี่น้องแก่ศาสนา เกิดชาติไหนก็จะได้บวช ถ้า "**สมภาร**" แก่ก็จะได้ไปสู่มรรคผลพ้นจากวัฏสงสารไปสู่นิพพาน ผ่านขั้นธรรมปฏิบัติโสดา **สกิทาคา อนาคา ละสังโยชน์สิบ** คือ กิเลสที่ผูกคนไว้กับวัฏสงสารมีสักกายทิฐิเป็นต้น (ท่านสวดมนตร์พึมพำแล้วบอกว่า) พระอรหันต์ตัดขาดละสังโยชน์คือพระอรหันต์ ส่วนพระโสดาบันนั้น **ละสักกายทิฐิ วิจิกิจฉา สีลัปปรามาส** พระ**สกิทาคา ละกามะ ราคะ รูปราคะ อรูปราคะ "เป็นการยาก ไม่ใช่การง่าย"** หลวงปู่สรุป โดยกล่าวต่อไปว่าการที่ไม่มีใครบวชทั้งหมดก็เป็นเรื่องธรรมดา ส่วนใหญ่ต้องอยู่เป็นฆราวาส ถ้าไปบวชกันหมดก็ไม่มีใครเลี้ยงข้าว ไปบิณฑบาตไหนก็ไม่ได้กินข้าว ไม่ได้มรรคได้ผล พระเจ้าแผ่นดินก็ยังเป็นพระเจ้าแผ่นดินอยู่ต่อไป เช่นพระเจ้าพิมพิสารและพระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นต้น

3.19 *เรื่องความงมงาย*

หลวงปู่หล้า กล่าวถึงความ "**งมงาย**" โดยอ้างถึงพระยานันทะที่ว่าไว้อย่างถูกต้องว่า คนงมงายทำอะไรโดยปราศจากสติปัญญา เช่นที่ปรากฏทุกวันนี้ก็มีตัวอย่างการ**เสี่ยงเซียมซี** หรือ "**สั่นไม้กะโล๊กๆ**" เป็นการ "**หาเงิน**" ใช้ไหมละสำหรับพวกหากินตามวัดใหญ่ๆ เช่นวัดโสธรก็มี ความงมงายคือความหลงผิดไม่มีเหตุผล พากันกราบไหว้ต้นไม้ รูปปั้นอิฐปูน ฯลฯ เชื่อในสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ

ที่หลงผิดยิ่งกว่านี้ก็มีคือพวกที่ไม่เชื่อว่าพระพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์มีจริงหรือมี "**คุณ**" อะไรไม่เชื่อว่าบิดามารดาครูบาอาจารย์มีคุณ อย่างนี้เรียกว่างมงาย

(ที่ถามท่าน เรื่องความงมงายก็เพื่อจะได้รับความกระ

จ่างในการปฏิบัติธรรม เพราะได้เห็นความไม่ชอบมาพากล ในวัดที่พระตั้งตนเป็นอาจารย์ปลุกเศก ไปจนถึงขั้นทำปลัดขิก แจก-จำหน่าย เมื่อได้ฟังอรรถาธิบายของท่านก็ยิ่งเลื่อมใสท่าน หลวงปู่หล้าบอกว่าพุทธศาสนาแท้ๆ ไม่มีหรอก เรื่องการทรงเจ้าเข้าผี ที่ท่านสงเคราะห์คนทั้งหลายก็ทำไปเพียงเพื่อให้เขาสุขใจที่ได้รับน้ำมนตร์ รับการจานอักขระรับพรจากหลวงปู่หล้าตาทิพย์ตามความเชื่อและความเลื่อมใสของเขาเหล่านั้น)

3.20ถามเรื่อง "บุญเก่า"

หลวงปู่หล้า อธิบายโดยยกมงคลสูตรพร้อมกับคำแปลของท่านว่า***ปุพเพจกตปุญญตา ความเป็นผู้กระทำความดีไว้ในปางก่อน อตตสมมาปณิธิจ*** แม้ในปัจจุบันก็ทำความดีนี้เป็นมงคล มงคลไม่ใช่อยู่ที่อื่นอยู่ที่ตัวเรานี้เองสมมุติว่าพระพุทธเจ้าตรัสว่า***อเสวนาจ พาลานํ อย่าไปเสพย์กับคนพาล*** ภาษาไทยเหนือคำเมืองมีว่า เว้นหมาให้พอศอก เว้นวอกให้พอวา เว้นคนพาลาบาปใบ้ให้ไกลถึงโยชน์ ก็คนนั้นมีโทษแค่ไหน แม้แต่สัตว์เดรัจฉานยังต้องเว้นเป็นศอกเป็นวา ท่านว่าต้องเว้นไกลให้เป็นโยชน์มันมีโทษสักเพียงไหนเพราะว่าคนเรานี้ที่มันเป็นพาลมันจะพาไปยังที่ๆ ไม่ดีพาไปปล้นสดมภ์ฆ่าฟัน คนพาลคือตัวพาลานี้อันตราย แล้วท่านก็แสดงมงคลสูตรต่อไปถึง ***ปูชาจปูชนียาน บูชาที่ควรบูชา*** เช่นพากันไปเคารพกราบไหว้ผู้ที่ควรเคารพกราบไหว้ มีผ้านุ่งผ้าห่มก็นำไปถวาย มีพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ย่อมเป็นมงคลกับตัวคนนั้น ***มาตาปิตุ อุ ปัฏฐานัง อุปการะมารดาบิดาให้มีความสุข*** บิดามารดาก็สงเคราะห์ลูกหลาน คือ ***ปุตตทารสสงคโห เป็นมงคล ขนตึจ ความ***

อด(ทน) โสว ขสสตา ความเป็นผู้ว่านอนสอนง่าย เหล่านี้อยู่ที่ตัวคน จึงเป็นมงคลไม่ใช่อยู่ที่ดินฟ้าอากาศ

มงคลนี้เป็นประโยชน์ส่วนตัว (ถามท่านว่ามงคลสามสิบแปดสูงไป อยากได้มงคลระดับธรรมดา ควรจะปฏิบัติข้อไหน **หลวงปู่เน้น)** ***ขนตีจโสวจสสตา ความอดทน ความว่านอนสอนง่าย สมณานญจ ได้เห็นสมณะภิกษุสามเณร เป็นมงคล ตั้งแต่เช้าเห็นพระออกบิณฑบาตรก็เป็นมงคล***

(ผู้พิจารณาโดยถ่องแท้จะแลเห็นหลักปฏิบัติ เพื่อสร้างบุญให้แก่ตน คือมงคลย่อมเกิดกับผู้ประพฤติดีด้วยตนเอง คิดดีเห็นชอบ จึงจะได้ดวงตาเห็นธรรม สรุปแล้วท่านสอนให้ลงมือปฏิบัติหรือทำเอง)

3.21 *ถามเรื่อง "ทาน" โดยเฉพาะผลทาน*

หลวงปู่หล้า ตอบว่าเรื่องทานมีปรากฏในพุทธาภิเศก เช่น ทานเข็มมีสติปัญญาเฉียบแหลม (ตัดความสงสัยได้) ทานผ้าจะมีของนุ่งห่ม ทานน้ำนมมีผิวขาว

ทานมีทั้งลักษณะ "**สงเคราะห์**" และ "**อนุเคราะห์**" ทางธรรมว่า "**สังคหะ**" อย่าง สงคโห เป็นต้น

3.22 *ถามเรื่องความไม่สบายใจ เมื่อประสบกับสิ่งที่ไม่ชอบใจ เช่นเข้าวัดแต่ไม่สบายใจ เพราะเห็นสิ่งนอกรีดนอกรอย*

หลวงปู่หล้า ชี้แจงว่า คนเรามักจะอดติเตียนเขาไม่ได้ ถ้าอดได้ก็ดี ศีลก็บอกว่ารักษากายและวาจา ก็วาจาเช่น "**เล่าหน้าจาขวัญ**" เป็นโกหกพกลมย่อมไม่ดีแน่ๆศีลรักษาสองอย่างยังไม่ถึงใจ คือศีลรักษากายวาจาให้เรียบร้อย กรรมปทาสิบก็บอกว่าให้เว้น

จากการพูดเท็จ พูดส่อเสียด พูดเพ้อเจ้อ เหลวไหล ไม่เป็นเรื่องกรรมปทาสิบประการ ก็ระบุถึงการลักทรัพย์ ประพฤติผิดในกาม กายกรรมสาม วจีกรรมสี่ มโนกรรมสาม หลวงปู่ว่า **"ไม่มีสุราน้อ"** เพราะสุราอยู่ในศีลห้า

3.23 ***หลวงปู่หล้าเล่าเรื่องเก่าตามคำอาราธนา***

การเรียนแต่หนังสือโดยไม่ได้ **"เรียนธรรม"** ต่อไปนั้นนับว่า **"ไม่คล่อง"** ทุกวันนี้ก็เรียนธรรมกันไปอย่างนั้น ผิดกับสมัยหลวงปู่เรียนตั้งแต่เช้าจนค่ำเรียน **"ตัวเมือง"** ก่อนหนังสือไทยเพิ่งขึ้นมา ท่านอธิบายอักขรวิธี **"เมือง"** สำหรับภาษาไทย เรียนเมื่ออายุสิบสาม **การเทศน์ก็เทศน์ธรรมนิยายต่างๆ เช่นหงส์หินหรือหงส์ผาคำ เจ้าสุวัตร นางบัวคำ ฯลฯ** นิยมนิยายโพธิสัตว์ ยังไม่ได้เป็น **"พระเจ้า"** หนังสือหรือธรรมเหล่านี้มีเต็มตู้ เมื่ออายุสิบแปดไปเรียนหนังสืออยู่ในเชียงใหม่หนึ่งปี ก็มีโรงเรียนพระเณร ยังไม่มีหนังสือเรียนแพร่หลาย **จนกระทั่งสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรสทรงปรับปรุงการศึกษาสงฆ์** การศึกษาครั้งนั้นยังไม่ถึงเชียงใหม่อีกช้านานจึงมีพระนักการศึกษาขึ้นมา เช่น **พระอุบาลีคณูปมาจารย์ จันทร์ สิริจันโท วัดบรมนิวาส** สมัยนั้นการศึกษายังเป็นแบบโบราณอยู่ **แม้มหาหนู ถาวโร** ก็เพิ่งมาอยู่วัดสันกำแพงหลวง **สมเด็จฯ วัดเบญจฯ** ส่งพระที่จบบาลีขึ้นมาเผยแพร่ **มหาหนู** ถูกส่งไปอยู่เชียงแสน **มหาบู่ มหาบุญมา**ฯลฯ เจ้าคณะมณฑล **"ธรรมโกศาจารย์"** ส่งขึ้นมา **มหาฟู อตฺตสิโว** ชาวเมืองแพร่ก็ขึ้นมาสอนที่เชียงใหม่ แล้วกลับไปเป็นเจ้าคณะจังหวัดแพร่ **เจ้าคุณศรีสุธรรมมุนี ที่เป็นสมเด็จพระพุฒาจารย์ อาจ อาสโภ** ในขณะนี้ก็ขึ้นมาจัดการการศึกษา

เป็นเจ้าคณะภาคก่อนใคร **มหาฟู เจ้าคุณอุบาลี** ลงไปกรุงเทพฯ ตั้งแต่เยาว์วัย ศิษย์หลวงปู่ชื่อเนตร เคยไปอยู่กับเจ้าคุณอุบาลี **"ฟู อตฺตสิโวนี"** มหาฟูเมื่อเป็น **"ธรรมราชานุวัตร"** นั้นแสดงความ **"เก่ง"** หลายประการ ได้แต่งหนังสือค้นคว้ามรดกทางวัฒนธรรมเมืองเหนือ หลวงปู่แสดงความชื่นชมนิยมยกย่องเจ้าคุณอุบาลีฯ ถามว่าเจ้าคณะภาครูปใดมีประสิทธิภาพ หลวงปู่ยกย่องวัดมหาธาตุคือ *สมเด็จพระพุฒาจารย์ อาจ อาสโภ กับพระอุบาลีคุณูปมาจารย์* ท่านกล่าวถึงพระผู้ใหญ่โดยเรียกชื่อ-ฉายา คือ *ฟื้น ชุตินฺธโร (สมเด็จ พระพุทธโฆษาจารย์) จวนอุฏฺฐายี (สมเด็จพระสังฆราชวัดมกุฏ) ปุ่น ปุณฺณสิริ (สมเด็จพระสังฆราชวัดโพธิ) แม้สมเด็จพระพุฒาจารย์ เสงี่ยม จนฺทสิริ ท่านก็ยกย่อง*

ต่อข้อวิจารณ์ถามพระศาสนาในเมืองเหนือโดยเฉพาะคำว่า **"สบายอย่างตุ๊เจ้า"** คือพระเมืองเหนืออยู่สุขสบายหรืออย่างไรจึงไม่ปรากฏว่ามีความสำเร็จในการศึกษาได้เป็นเปรียญสูงๆ เหมือนกับพระภาคอิสาน หลวงปู่หล้าตอบว่าพระเมืองเหนือไม่ใช่ไม่อยากเรียนแต่สมัยก่อนไม่มีระบบ ก็เจ้าคุณวัดเชตุพนก็เรียนจบหลักสูตรภาคบาลีเหมือนกัน สมัยก่อนไม่ได้จัดเป็นระเบียบ ใครใคร่เรียนก็เรียน ไม่อยากเรียนก็อยู่ไปอย่างนั้น (ถามท่านติดตามคติ **"น้อย เวยหนานช้า"** ที่แปลว่าพระเณรชอบลาสิกขาสึกออกมาเพราะอะไร ที่สึกจากเณรเรียกว่า **"น้อย"** มักว่องไว ส่วนที่เป็นทิดสึกจากพระคือ **"หนาน"** มักช้า หลวงปู่ชี้แจงว่าที่เมืองเหนือนิยมบวชตั้งแต่เป็นเด็ก พออายุสิบแปด-สิบเก้าก็เกิดอาการเบื่อหน่ายยิ่งเป็นพระอายุยี่สิบแปด-ยี่สิบเก้ายิ่งเบื่อใหญ่ จึงลาสิกขา

หลวงปู่เล่าว่าการสอบต้องสอบ **"สนามหลวง"** มีกรรมการขึ้นมาสอบหลวงปู่ในฐานะเจ้าคณะตำบลทำหน้าที่รายงานเช่น บัญชีและรายนามสัทธิวิหาริกการปกครองคณะสงฆ์ไม่ใช่การปกครองบ้านเมืองมีความแตกต่างกันอยู่ หลวงปู่หล้ายกตัวอย่างที่เห็นๆ กันคือ การตั้งเจ้าคณะอำเภอโดยมากมักจะตั้งวัดในเวียงเป็นเจ้าคณะอำเภอ แต่อำเภอสันกำแพงมีเจ้าคณะอยู่ที่วัดร้องวัวแดงเคยมีชาวสันทรายอยู่วัดเชตุพนได้เป็นเจ้าคณะอำเภอดอยสะเก็ด ไปตรวจสอบไล่เมืองฝางรถคว่ำถึงแก่มรณภาพ เจ้าคณะอำเภอเชียงดาวก็ตาย (เรื่องเก่าเล่าใหม่ตอนนี้เป็นการอิงชีวประวัติของหลวงปู่หล้า ทั้งยังเป็นข้อควรพิจารณาหาธรรมคติ)

3.24 *ถามเรื่องครั้งหนึ่งเครื่องบินตกพระอาจารย์ชื่อดังถึงแก่มรณภาพ อยากทราบว่าท่านผู้ใดได้รับการยกย่องให้เป็นอริยสงฆ์จะไม่รู้ล่วงหน้าเลยหรือว่าจะเดินทางไปตาย*

หลวงปู่หล้า แสดงความเห็นว่าพระนักปฏิบัติมีชื่อห้ารูปที่มรณภาพนั้นน่าจะไม่มีอะไร ก็เครื่องบินนั้น เมื่อเครื่องขัดข้องคือ **"เสียมันก็ตก"** นะซี (ถามย้ำว่า อาจารย์เหล่านั้นจะรู้หรือไม่ว่าจะมีอุบัติเหตุ) หลวงปู่ว่า **"ถ้ารู้ก็จะไม่ไป"**

หลวงปู่หล้ากล่าวว่าที่ว่า **"กรรม"** นั้นพระพุทธเจ้าทรงแสดงไว้ว่าเป็นเรื่องของเก่าเป็นเรื่อง **"กรรมเก่า"** มีเหตุการณ์อะไร พระพุทธเจ้าก็ตรัสเรียกว่าเป็นกรรมอย่างนั้นยกตัวอย่าเงรื่อง **"วิฑูทะภะ"** วิฑูทะภะนี้เกิดจากเหตุครั้งแรกมีการนิมนต์พระอานนท์ไปฉันในวัง ของพระเจ้าปเสนทิโกศล พระเจ้าปเสนทิโกศลไม่ได้เอาใจใส่พระที่เข้ามาฉันอาหาร เพราะมัวแต่วุ่นกับราชการงาน

เมือง พระทั้งหลายก็เลยไม่เข้ามารับพระราชทานฉันอาหารคงเหลือแต่พระอานนท์รูปเดียวพระเจ้าปเสนทิโกศลจึงไปกราบทูลเรื่องนี้แก่พระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าตรัสว่าภิกษุชอบไปที่สุดเฉพาะผู้ที่เป็นญาติ พระเจ้าปเสนทิโกศลอยากเป็นญาติกับพระพุทธเจ้าจึงใช้คนไปขอธิดาของกษัตริย์ศากยะ (วงศ์พระพุทธเจ้า) เพื่อจะได้อภิเศกเป็นมเหษีต่อไป ฝ่ายศากยะตกลงกันให้ส่งธิดาเจ้ามหานามไปเป็นพระเทวีของพระเจ้าปเสนทิโกศล เจ้ามหานามเป็นตาของพระพุทธเจ้า มีธิดาเกิดจากนางทาสีชื่อ **นางวาสะภะขัตติยา** มีรูปร่างสวยงามที่ประชุมศากยวงศ์ให้ส่งลูกนางทาสีนี้ไปถวายพระเจ้าปเสนทิโกศล ด้วยเหตุผลสำคัญยิ่งคือไม่อยากให้ผู้อื่นเข้ามาเกี่ยวดองร่วมวงศ์เพราะพวกศากยะถือชาติถือตระกูลยิ่งนัก พระเจ้าปเสนทิโกศลพอพระทัยถึงกับแต่งตั้งนางเป็นพระเทวี มีบุตรด้วยกันมาขอชื่อจากพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าประทานชื่อว่า **วิฑูทะภะ** เมื่อเติบโตขึ้นมาวิฑูทะภะอยากรู้จักญาติฝ่ายมารดาจึงทูลถามพระชนนีตน ฝ่ายพระเทวี(ผู้เป็นลูกนางทาสี) ก็ได้แต่อ้ำอึ้ง วิฑูทะภะจึงรบเร้าขอไปเยี่ยมพระญาติฝ่ายศากยะและได้รับอนุญาตให้ไป (เป็นครั้งเท่าใดไม่ได้บอกไว้) ไปแต่ละครั้งหมู่ศากยะผู้ใหญ่ไม่เคยอยู่ให้เข้าเฝ้าเลย ทิ้งไว้แต่เหล่าวัยรุ่นเด็กๆมาต้อนรับ วิฑูทะภะสงสัยต้องเลิกทัพกลับไปทุกครั้ง ครั้งหนึ่งทหารของวิฑูทะภะลืมดาบจึงกลับเข้ามาเอาดาบ เห็นหญิงชรากำลังใชน้ำนมล้างที่ๆจัดให้วิฑูทะภะนั่ง จึงถามยายเฒ่านั้นว่ายายทำอะไร ยายตอบว่าล้างที่ๆ **"ลูกอีนางทาส"** มานั่ง

เจ้านายให้เอาน้ำนมมาล้าง ทหารผู้นั้นรีบไปกราบทูลวิฑู

ทะภะ เมื่อเข้าใจหายสงสัยแล้ว วิฑูทะภะ โกรธแค้นนักได้กล่าวปฏิญาณว่า **"ถ้ากูได้เป็นกษัตริย์สาวัตถีเมื่อใด กูจะเอาชีวิตพวกศากยะเอาเลือดพวกมันล้างที่นั่งกู"** อยู่มาวันหนึ่งวิฑูทะภะตามเสด็จพระเจ้าปเสนทิโกศลไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ก่อนเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้านั้นพระเจ้าปเสนทิโกศลถอดเครื่องทรง **"เครื่องราชอิสริยาภรณ์"** ออกไว้ข้างนอกวิฑูทะภะถือโอกาสลักเครื่องทรงกลับเข้าพระนครมาสั่งปิดประตูเมืองทุกด้าน พระเจ้าปเสนทิโกศลเข้าเมืองไม่ได้เลยนอนตายอยู่หน้าเมือง เพราะอากาศหนาวจัดวิฑูทะภะได้เป็นกษัตริย์จึงยกทัพไปตีเมืองศากยะ ขณะยกทัพไปครั้งที่หนึ่งและครั้งที่สองนั้น พระพุทธเจ้าเสด็จมาห้ามทัพไว้จนถึงครั้งที่สาม พระพุทธเจ้าเล็งเห็นว่าเป็น **"กรรมของพวกเขา"** แล้วก็มิได้เสด็จมาห้ามทัพ **"ปล่อยไปตามเรื่อง"** ทัพวิฑูทะภะไปถึงเมืองศากยะก็ยิงธนูเข้าไป ฝ่ายศากยะนั้นใฝ่สันติมิได้โต้ตอบจึงพ่ายแพ้วิฑูทะภะเข้าไปจัดการตัดคอพวกศากยะทั้งหมด ยกเว้นเจ้ามหานามผู้เป็นตา เมื่อสำเร็จโทษศากยะเสร็จแล้วก็ยกทัพกลับมาพักพลในระหว่างทางพวกทำบาปหนักขึ้นพักตอนบน, พวกทำบาปน้อยพักข้างล่าง เกิดเหตุมดกัดทั้งกองทัพ พวกทำบาปหนักพากันหนีลงไปข้างล่าง, ส่วนพวกทำบาปน้อยพากันขึ้นข้างบนบังเกิดเหตุฝนตกใหญ่น้ำท่วม พัดทั้งกองทัพจมน้ำตายหมด

(จบเรื่องวิฑูทะภะแล้วหลวงปู่เหล้ายังได้เสริมเรื่อง) อชาตศัตรูคบพาลที่ชื่อเทวทัตผู้ได้โลกียฌานในตอนแรก ทำอิทธิฤทธิ์ให้อชาตศัตรูเลื่อมใส ในที่สุดอชาตศัตรูเป็นขบถจับพระเจ้าพิมพิสารผู้เป็นพระบิดาขังไว้แล้วตั้งตนเป็นกษัตริย์ เทวทัตเข้า

ยุยงให้ใช้ช้างนาฬาคีรีทำร้ายพระพุทธเจ้า พระพุทธเจ้าทรงแผ่เมตตาจนช้างนาฬาคีรีสงบลงได้และเดินกลับเข้าที่อยู่ (หลวงปู่ได้ยกคาถา *"นาฬาคิริงคะชะวะรัง อะติมัตตะภูตัง... เมตตัมพุเสกะ วิธินาชิตะวามุนินโท")* พระพุทธเจ้าทำนายว่าช้างนาฬาคีรีและช้างปาเลไลยะกะเป็น **"หน่อพระเจ้า"** คือจะได้เป็นพระพุทธเจ้าในกาลต่อไป หลวงปู่หล้าว่าคาถาบาลียืนยันพุทธทำนาย ท่านว่าพุทธทำนายไม่มีผิดพลาด อย่างสุเมธฤาษีทำถนนถวายพระพุทธเจ้าที่ปังกรก็ได้มาเป็นพระพุทธเจ้า **"โคดม"** จึงนิยมเรียกขานกันว่าพระพุทธเจ้าย่อมบำเพ็ญบารมีสี่อสงไขย เป็นมหากัลป์ที่จริง **"ซาว"** อสงไขยหรือยี่สิบอสงไขย ถ้าพระพุทธเจ้าทำนายแล้วย่อมไม่ผิด

(คำสอนข้อนี้มีหลักสำคัญยิ่งคือ **"ธรรมทั้งหลายย่อมมาจากเหตุ เยธมมาเหตุปปภวา"** เป็นเรื่องของเหตุผลโดยแท้ หลวงปู่หล้าท่านสอนอย่างมีเหตุผลโดยแสดง ตั้งแต่เหตุเบื้องต้นแล้วผลเป็นอย่างไร เช่น เหตุเกิดเพราะพระเจ้าปเสนทิโกศลอยากเป็นญาติกับพระพุทธเจ้า และเหตุเกิดเพระพวกศากยะถือชาติถือตระกูล ตลอดจนเหตุเกิดเพราะอชาตศัตรูคบเทวทัตผู้เป็นพาล พวกเราได้ฟังนิทานธรรมของท่านแล้วก็ได้สติและคิดตาม)

3.25 หลวงปู่หล้าแสดงธรรมคติ "เยธมฺมา"

(เมื่อพวกเราได้คิดตามคำสอนของท่านแล้ว จึงถามท่านว่าเราเข้าใจถูกต้องหรือไม่ เราเชื่อว่าเรื่องวิฑูฑะภะและอชาตศัตรู

ที่หลวงปู่ยกมาเป็นอุทาหรณ์นั้น เป็นเรื่องของเหตุผลอย่างที่เคยได้ยินคาถา *"เยธมมาเหตุปปภวา"*)

หลวงปู่หล้าได้ว่าคาถา *"เยธัมมาเหตุปัปภาวา,เตสังเหตุง ตะภาคะโต, เตสัญจะโยนิโรโธวะ, เอวังวาทีมหาสะมโณ"* แล้วแปลให้ฟังความว่าธรรมทั้งหลายมาจากเหตุ พระพุทธเจ้าตรัสสิ่งเหตุนั้นพร้อมทั้งการดับนี่เป็นคำสอนของพระมหาสมณะ คาถาบทนี้มี ความหมายมากพระสารีบุตรได้ฟังคาถาบทนี้จากพระอัสชิเป็นครั้งแรกจึงเกิดดวงตาเห็นธรรม และเคารพนับถือพระอัสชิเป็นอาจารย์ตั้งแต่นั้นมา เมื่อเป็นพระอัครสาวกเบื้องขวาก็ยังนอนหันศีรษะไปทางทิศที่พระอัสชิอยู่เพื่อแสดงความเคารพ

(ธรรมคติที่ยกมาแสดงนี้ แม้จะมีความเพียงสั้นๆ แต่มีความสำคัญอย่างยิ่งคนเรา ถ้ารู้จักเหตุผลก็ย่อมดำรงตนโดยชอบเข้าใจเหตุการณ์และสถานการณ์)

3.26 ถามว่าเจ้าที่เจ้าทางผีสางเทวดา มีจริงหรืออย่างไร

หลวงปู่หล้าตอบว่าจะว่ามีก็ **"คงจะมี"** เพราะมีบทอธิบายเรื่องภูตผีวิญญาณ เช่น สัมภเวสีแสวงหาที่เกิด ส่วนการทรงเจ้าเข้าผีนั้น ถ้าจะถามว่ามาจากไหนก็ต้องบอกว่า **"เขาอ้างเอา"** อย่างทุกวันนี้เขาก็ว่าสมเด็จพระพุฒาจารย์โต ยังมีอยู่, ยังไม่ได้เข้าสู่นิพพาน วิญญาณครูบาศรีวิชัยเขาก็อ้างเอา ที่จริงจะว่าตามความจริง ท่านเหล่านี้ได้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เมื่อล่วงลับไปแล้ววิญญาณคงจะไม่ไปข้องค้างอยู่ที่ไหน, คงจะไปสู่ที่ดี (ส่วนเจ้าที่เจ้าทางนั้นหลวงปู่หล้าได้ให้ข้อคิดสะกิดใจความว่า) คนเราอาศัยอยู่เหนือแผ่นดิน, พระแม่ธรณีคือแผ่นดินเพราะเหตุนั้นพระ

พุทธเจ้า, เมื่อพญามารมาชิงแท่นแก้ว, พระองค์ได้พิจารณาว่าแต่ก่อนได้บำเพ็ญกุศลมาพระองค์ได้ "**หยาดน้ำ**" เหนือแม่พระธรณีคือแผ่นดิน (ครั้งนั้น) แผ่นดินกลับเกิดเป็นนางธรณีขึ้นมาประกาศว่าน้ำที่พระพุทธองค์ได้กรวดมาเป็นอเนกชาติ "**อยู่ในหัวของข้านี้**" ว่าแล้วก็รูดน้ำออกมาท่วมทัพพญามารจนแตกพ่ายไป

(ข้อคิดจากธรรมคตินี้ควรแก่การพิจารณาให้ลึกซึ้ง สำนวนไทยก็มี "**ฟ้าดินเป็นพยาน**" การทำดีมานับแสนกัปป์แสนกัลป์อนันตชาติ ย่อมมีพระธรณีขึ้นมาประกาศยืนยันว่าหลักฐานคือน้ำนั้น "**อยู่ในหัวของข้านี้**")

3.27 ถามเรื่อง "วาสนา" ที่ตัดไม่ขาด

หลวงปู่หล้ายืนยันว่า "**วาสนา**" ตัดได้เด็ดขาดเฉพาะพระพุทธเจ้าเท่านั้น แม้แต่พระอัครสาวกเบื้องขวาคือพระสารีบุตรก็ยังมีวาสนาที่ตัดไม่ขาด คือเคยเป็นวานรมาในอดีตชาติ กิริยาอาการจึงคล้ายวานรเช่น วิ่งลงสรงน้ำ หรือกระโดดข้ามน้ำ

(เรื่องวาสนาที่ตัดไม่ขาดนี้เป็นธรรมคติให้เข้าใจผู้คน, ให้รู้จักแผ่เมตตา คิดเสียว่าเป็นเพราะเขาเคยเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ในอดีตชาติ)

หลวงปู่เล่าถึง "**วาสนา**" ของพระเกจิอาจารย์และพระสุปฏิปันโนที่ท่านได้เห็นและได้ยินได้ฟังมา ท่านว่าประเภทนั่งสวดมนต์แต่หลับจริงๆ ก็ไม่ได้ความเพราะเขานิมนต์ไปสวดเพื่อความเป็นศิริมงคล บางท่านก็นั่งท่อง "**พุทโธ**" อย่างเดียว สำหรับหลวงปู่หล้านั้น ท่านบริกรรม "**กรรมฐานรอม**" ของครูบาสูงเม่น

ซึ่งมีมาช้านานแล้ว เฉพาะอย่างยิ่งเวลานั่งปรก ท่านเล่าว่าครูบาศรีวิชัยผู้เป็นพระสุปฏิปันโนนั้น ก่อนที่ตุ๊เจ้าเทิ้มจะตายหลวงศรีประกาศนักปราชญ์และทนายความใหญ่ได้ไปติดต่อ ครูบาศรีวิชัย ครูบาศรีวิชัยไปอยู่กรุงเทพในขณะนั้น หลวงศรีประกาศเข้าไปกราบลาว่า **"ไหว้สาคูบา, ข้าเจ้าจะลาขึ้นเมืองเชียงใหม่เน้อ"** ครูบาศรีวิชัยบอกทันทีว่า **"เมือไวๆ เน้อคุณหลวง, ไปช้าจะบ่ทันหันครูบาเทิ้มเน้อ"** (ครูบาเทิ้มเป็นผู้ช่วยครูบาศรีวิชัยสร้างทางขึ้นดอยสุเทพ) ฝ่ายหลวงศรีประกาศเมื่อขึ้นมาถึงเชียงใหม่ก็ถามข่าวครูบาเทิ้มแล้วได้ความว่า วันก่อนมาสวดมนต์ที่บ้าน วันนี้ตายเสียแล้ว คุณหลวงได้กลับลงไปถามครูบาศรีวิชัยที่กรุงเทพถามว่าครูบาศรีวิชัยรู้ได้อย่างไรว่าครูบาเทิ้มจะตายครูบาศรีวิชัยก็ **"ไม่ตอบ, ไม่ว่าอะไร"**

(อาจจะเป็น **"วาสนา"** ของครูบาศรีวิชัยที่ตัดไม่ขาดคือ ไม่อยาก **"ต่อความยาวสาวความยืด"** เรื่องมันจบลงไปแล้วก็ให้มันแล้วกันไป หลวงปู่หล้านำมาเล่าปืนธรรมคติ อาจจะให้พวกเราได้คิดว่าบางครั้งหลวงปู่หล้าก็ไม่ตอบบางเรื่อง)

3.28 ถามว่าผีสางเทวดาเคยมาปรากฏต่อหลวงปู่หล้าหรือไม่

(เราได้ถามในข้อ 3.26 ว่าเจ้าที่เจ้าทางผีสางเทวดามีจริงหรืออย่างไร)

หลวงปู่หล้าตอบทันทีว่า **"ไม่เคย"**

(คำตอบนี้ขอให้ทบทวนที่ท่านเล่าเรื่องครูบาศรีวิชัย **"ไม่ตอบ, ไม่ว่าอะไร"** ในข้อ 3.27 ที่เพิ่งจะผ่านมา)

หลวงปู่หล้าอ้างพระปาฏิโมกข์ที่บอกว่า **"ผี"** มีกล่าวคือใน

ขณะที่สวดปาฏิโมกข์นั้น ถ้ามีเหตุการณ์จำเป็นเช่นพระเจ้าแผ่นดินเสด็จมาหรือ "ผี" เข้าภิกษุก็ให้หยุดแล้วสวดย่อได้

หลวงปู่หล้าอ้าง **"รัตนสูตร"** แสดงว่ามีภูตผีอย่างที่ขึ้นต้นว่า ***"ยานีธภูตานิสมาคตานิ, ภุมมานิวายานิวอนตลิกเข"***

3.29 อิติปิโสเจก

(พวกเราได้น้อมถวายรูปของหลวงปู่หล้าให้ท่านเขียนอะไรก็ได้เพื่อเราจะได้นำไปทำภาพปกหนังสือ หลวงปู่หล้าได้เมตตาเขียนคาถาดังต่อไปนี้)

ปิโยเทวมนุสสานํ ปิโยพราหมณมุตตโม
ปิโยนาคสุปนนานํ ปิยินทียนมามิหํ
ปิติปามุสสนานํ มหาสมปิติอิชยมงคลํ

(ท่านเขียนด้วยอักขระเมืองล้านนา ด้วยความสวยงามดังปรากฏอยู่แล้วนับเป็นความน่าอัศจรรย์ ที่ท่านเขียนคาถาที่ท่านบอกว่ามิได้มีอยู่ในบทสวดมนต์ ท่านได้กรุณาแปลความหมายโดยละเอียดพ้นที่จะนำมากล่าวได้ในที่นี้ แต่อาจจะย่อโดยสังเขปดังต่อไปนี้)

คำว่า **"ปิโย"** แยกมาจาก **"อิติปิโส"** คำว่า **"อิ"** คือ *อิโต สพพญโญ สญญาน* บท "ปิ" นี้มาเพิ่มทีหลัง คำว่า **"โลกวิทู"** ให้สังเกต **"ทู"** คือ ทูร นิพพาน สำหรับ อิ ติ ปิ บท อิ คือ พ้นอันตราย

สรุปแล้วหลวงปู่หล้าบอกว่านี่คือ ***"อิติปิโสเจก"*** จากท่าน

ท่านทรงไว้ซึ่ง **"คุณแสมอพระจันทร์"** ท่านเล่าว่าตั้งแต่เป็นเณรได้เห็นคุณวิเศษของคาถา **"ธรณีสาร"** ของสืบมาแต่โบราณ

ได้เห็นพระผู้คงแก่เรียน ทำพิธีอาบน้ำมนต์ธรณีสารแก่ชาวบ้าน ร้องวัวแดงที่ชื่อ ปู่น้อยปันลายจนหายจากโรคร้าย ท่านเกิดความเชื่อว่าน่าจะต้องเรียนคาถาไว้ทำประโยชน์แก่ส่วนรวม ตั้งแต่นั้นมาท่านก็เริ่มเรียนมนตร์ธรณีสารเป็นต้น มนต์บทนี้ท่านได้ว่าให้ฟังแล้ว มีความยาวยากที่จะนำมาแสดงมนต์บทนี้ออกชื่อฤาษีนารอท, ฤาษียอดฟ้า, ฤาษีตาไฟ ฯลฯ จนกระทั่งถึงพระอนุรุทธเถร หลวงปู่หล้าอธิบายว่าคาถาธรณีสาร ยกเว้นกฎเกณฑ์ต่างๆ เช่นการสร้างบ้านสร้างเรือน **"เอาต้นมาต่อต้น, เอาปลายมาต่อปลาย"** ก็ทำได้โดยไม่เป็นเสนียดจัญไร **"บ่ขึ๊ดบ่เสื่อม"** ควบคุมได้แม้การขุดคือ (คู) ขุดบ่อ ฯลฯ

หลวงปู่หล้าสรรเสริญคาถาว่า **"ย้อมจิตใจของคน"** คาถาสำคัญๆ เช่น ชินบัญชรก็เชิญพระพุทธเจ้าตลอดจนพระเถรานุเถระมาไว้กับเรา คาถาองคุลีมาลก็มีประโยชน์ในการแผ่เมตตา, ตลอดไปถึงพุทธชัยมงคลคาถา ก็มีประโยชน์ในการเอาชนะมาร เช่น **"ขันติ** และ **"สันเตนะโสมะวิธินา"** แปลว่าด้วยความอดทนและสงบนิ่งเป็นสมาธิ เป็นต้น คนเรานั้น **"จะว่าบ่ถืออะหยังก็ว่าบ่ได้"** (จะว่าไม่ถืออะไรเลยก็ว่าไม่ได้)

พระสยามเทวาทิราชก็ยังมีอยู่เบื้องบน อยู่ที่ไหนก็ไม่รู้

หลวงปู่หล้ากับศิลปวรรณกรรม

ต่อไปนี้จักได้กล่าวถึงหลวงปู่หล้า ในฐานะพระภิกขุผู้มีคุณวิเศษอย่างสำคัญที่รู้กันเฉพาะผู้ใกล้ชิด โดยพวกเราบังเอิญได้รู้เข้าจึงนำมาเผยแพร่ในโอกาสนี้

หลังจากเสร็จสนทนาธรรม ได้ธรรมคติทั้งยี่สิบเก้าข้อข้างต้นแล้วเราได้นำส่วนสุดท้าย ไปอ่านถวายหลวงปู่เพื่อให้ท่านพิจารณาว่าควรจะตัดหรือต่อตอนใดอย่างใด ตามปกติเราใช้วิธีอัดเสียงท่านไว้ แล้วถอดออกมาเรียบเรียงเป็นตอนๆ ให้ท่านตรวจแก้เพื่อจะนำส่งพิมพ์ต่อไป

ส่วนสุดท้ายที่นำไปอ่านถวายท่านนั้นเสร็จ เมื่อวันพุธที่ 16 สิงหาคมศกนี้ เมื่อเลิกงานประจำก็พากันไปโดยไม่รู้ว่าคืนวันนี้จะมีโอกาสได้เห็นหลักฐานงานสำคัญของหลวงปู่หล้า

คืนวันพุธที่ 16 สิงหาคมดังกล่าว เราเพิ่งจะได้สังเกตดูพระจันทร์เต็มดวงเมื่อเดินทางมาครึ่งทาง แล้วเลยระลึกได้ว่าเป็นวันพระขึ้นสิบห้าค่ำ เดือนเก้าตรงกับวันสาร์ทจีน ใจหนึ่งก็นึกกลัวจะไปไม่พบท่าน เพราะได้ยินว่าหลวงปู่หล้างดรับแขกวันพระแต่อีกใจหนึ่งก็อยากไปต่อ เพราะมาจนถึงครึ่งทางแล้วอนึ่งคืน **"เพ็ญพุธ"** (คำเมืองว่า **"เป็งปุ๊ด"**) เชื่อกันว่าพระอนุรุทมหาเถระจะมาโปรดสัตว์ตามคติไทยเหนือแต่โบราณ เราไปหาหลวงปู่หล้าอย่างลูกศิษย์ไม่ใช่ "แขก"

เมื่อเข้าวัดป่าตึงก็จอดรถแล้วพากันขึ้นไปบนวิหาร, เข้าไปนมัสการหลวงปู่ที่นั่งเป็นประธานอยู่ในที่ประชุมสงฆ์ และคณะศรัทธาอ่านคำสอนตอนสุดท้าย จบลงโดยท่านอนุมัติแล้วเราจึงมีเวลาเหลือบดูรอบๆวิหารภายใน ถ้าดูแล้วก็แล้วกันไปคงจะไม่มีอะไรเพราะไม่ได้เรื่องอะไร

แต่เกิดได้เรื่องขึ้นมาเมื่อถามหลวงปู่หล้าว่า ใครเขียนภาพในวิหารหลวงปู่ท่านก็เพียงแต่ยิ้มๆ จนท่านเกษมฯ ตอบแทนว่า **"ก็หลวงปู่นั่นแหละ"** เป็นผู้เขียนภาพ รวมทั้งออกแบบบูรณะวิหาร, สร้างธรรมาสน์ตามแบบศิลปล้านนา รวมทั้งโต๊ะหมู่บูชา ท่านเป็น **"ช่าง"** หลายอย่าง

หลวงปู่หล้าผู้มีปกติถ่อมตัวไม่พูดไม่คุย เมื่อได้รับอาราธนาให้เล่าถึงงานช่างของท่านแล้ว ท่านก็เพียงแต่บอกว่าท่านทำอะไรไว้บ้างตั้งแต่เมื่อไรพวกเรากำหนดไว้ในใจว่าจะต้องมา **"ดูงาน"** ของท่านโดยละเอียด แล้วก็หาโอกาสจนได้ดังจะได้เล่าไว้มิให้สูญ

วิหาเร การเย ธมฺเม วาส เยตฺก พหุสฺสุเต (แปลว่าพึง สร้างวิหารอันรื่นรมย์ให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นพหุสูตอยู่เถิด) คาถานี้ยกมาจาก **"วิหารทานคาถา"** หลวงปู่หล้าท่านมีชาตภูมิอยู่ที่ล้านนาไทยย่อมได้เห็นความสำคัญ ของวิหารอย่างที่รู้ๆกันอยู่โดยเฉพาะในเทศกาลที่ต้องใช้วิหารเป็นที่ชุมชนใหญ่

วิหารวัดป่าตึงหลังนี้พอผ่านประตูวัด (ประตูโขง) เข้าไปก็จะแลเห็นยืนตระหง่านอยู่ตรงหน้า เป็นวิหารเก่าๆ ไม่มีช่อฟ้าเพราะช่อฟ้าชำรุดหลุดหักหายไปหมดสิ้น สุดที่จะพรรณนาให้เห็นภาพ **"ช่อฟ้าชะฟ้าเพราะประทะฟัด กีบจัดชะเมฆควัน/หมอกคลุ้มก็**

กลายขณะประชัน มณีโชติวิเชียรฉาย" อย่างที่ปรากฏใน (พระ)มหาวิหาร

ทางเข้าวิหารคือประตูทิศตะวันออก อันมีหน้าบันประกอบลายไม้แกะสลักด้วยฝีมือช่าง "**ชาวบ้าน**" ธรรมดาที่มีชื่อว่าพระภิกษุหล้า จนโท ผู้ไม่เคยเข้าโรงเรียนอะไรเลย อีกประตูหนึ่งอยู่ด้านข้าง (ทิศเหนือ) ซึ่งตามปกติเข้า-ออกทางประตูนี้

หลวงปู่หล้าได้บูรณะวิหารหลังนี้ ตั้งแต่ปี พ.ศ.2493 ตามประวัติว่าครูบาปินตาสร้างขึ้น ตั้งแต่สมัยหลวงปู่หล้ายังเป็นสามเณรหล้าอายุสิบสองปี คงจะใช้ได้เรื่อยมาจนกระทั่งถึงเวลาที่จะต้องบูรณะปฏิสังขรณ์ และได้ทำเป็นการใหญ่เมื่อปี พ.ศ.2504 อันเป็นไปที่พระอธิการหล้าจนโทได้เป็นพระครูจันทสมานคุณ

พระครูจันทสมานคุณ (หล้า จนฺโท) เมื่อพ.ศ.2504 ก็มีอายุได้หกสิบสามปี เปรียบกับข้าราชการก็เกษียณอายุแล้วและเลิกทำราชการออกรับบำนาญตั้งแต่อายุหกสิบ แต่หลวงปู่หล้าท่านมิได้เลิกทำงานหรือ "**ราชการ**" แต่อย่างใด ท่านยังทำกิจพระศาสนาอยู่จนทุกวันนี้ ยังปฏิบัติหน้าที่เจ้าคณะตำบล.

เจ้าอาวาส, เจ้าสำนักเรียน ฯลฯ

ถึงแม้เราจะเพิ่งมาพบท่าน เมื่ออายุเก้าสิบสองแล้วก็ตาม แต่จากการฟังคำสอนของท่าน ตลอดจนสนทนาธรรมกับท่านในระยะเวลาเพียงแค่นี้ เราได้ประจักษ์ว่านอกเหนือจากความเป็น "**หลวงปู่หล้าตาทิพย์**" แล้วท่านยังเป็นนัก "**วรรณกรรม**" ในทัศนะของพวกเรา

ท่านมีวิธี **"วาดภาพ"** ให้พวกเรา **"เห็นภาพ"** ด้วยการยกวรรณกรรมล้านนาที่เป็นนิทานธรรม และคำเทศนาสั่งสอนดังได้แสดงเป็นตัวอย่างมาแล้วเฉพาะอย่างยิ่งที่ท่านสอนว่า **"จำไม่จำแล้วแต่ผู้สนใจ, ถ้าเราสนใจเราย่อมจำได้"** ท่านยกตัวอย่าง **"อาการสามสิบสอง"** พรรณนาอย่างที่นักเรียนกายวิภาคควรจะฟังไว้

ในวิหารวัดป่าตึงนั้นเล่า หลวงปู่หล้าท่านเขียนภาพพุทธประวัติลงบนผนังด้านใต้ เริ่มตั้งแต่พระโพธิสัตว์ที่เป็นเทพบุตรได้จุติลงมาบังเกิดในพระครรภ์พระนางสิริมหามายา ท่านแสดงภาพการกราบทูลเชิญพระโพธิสัตว์ พระนางสิริมหามายาทรงพระสุบินคือฝัน สิทธัตถะกุมารประสูติ วิวาห์ ภาพที่น่าศึกษาคือภาพทอดพระเนตรนางสนมกำนัลนอนหลับไหลไม่ได้สติ จนกระทั่งภาพ **"มหาภิเนษกรมณ์"**

มหาภิเนษกรมณ์, อ่านว่า มะหาพิเนดส์กรม, เป็นภาษาสันสกฤต (มหาภินิษกรมณ) ไทยนำมาใช้แปลว่าการเสด็จออกบรรพชาของพระพุทธเจ้าคือ พระพุทธเจ้า (ที่ยังไม่ได้เป็นพระพุทธเจ้า) ออกบวช หลวงปู่หล้ากำหนดให้ภาพนี้อยู่ตอนสุดท้ายของผนังและภายใต้ภาพมหานิเนษกรมณ์ ก็มีภาพเขียนครูบาปินตา

ภาพครูบาปินตาที่หลวงปู่หล้าเขียนขึ้น เท่าที่ท่านจำได้ย่อมแสดงให้เห็น ความกตัญญรู้คุณพระอุปัชฌาย์อาจารย์ที่เลี้ยงดูสั่งสองท่านมาตั้งแต่อายุเก้าขวบ จนได้เป็นเจ้าอาวาสสืบต่อจากครูบาปินตาเมื่ออายุยี่สิบเจ็ดปี **"ฝีมือ"** ของหลวงปู่หล้าจะอยู่ในขั้นไหนพวกเราไม่ใช่ **"ศิลปิน"** ทั้งโดยอาชีพและโดยผลงานย่อม

ไม่อยู่ในฐานที่จะตัดสินได้

แต่ในฐานะที่เรียนเรื่องศิลปกรรม **"พื้นบ้าน"** โดย **"สมัครเล่น"** พวกเราเห็นว่าฝีมือเขียนรูปของหลวงปู่หล้าอยู่ในขั้น **"ใช้ได้"** ทีเดียว พวกเราเขียนไม่ได้อย่างท่าน

ท่านเขียนรูปอย่างผู้ **"ทรงศีล"** และสำรวมใน **"สมณวิสัย"** ตัวอย่างเช่น รูปนางฟ้า ถ้าเป็นช่างเขียนทั่วไปก็จะแสดงรูปร่างอย่างชัดเจน โดยเฉพาะประทุมถันทั้งคู่จะต้องเป็น **"บัวบก ณ อกอร อรชรณะอ้อนองค์/บัวน้ำบ่จำนง ผิวะจับก็กลับวาง"** (น.ม.ส.) แต่หลวงปู่หล้าท่านเขียนรูปที่เรียบร้อย มีผ้าปิดหน้าอกแสดงลวดลายประดับให้ดูงามจริงๆ มิใช้ **"อีโรติก"** (แปลว่ายั่วกาม)

ภาพเทวดานางฟ้าประนมหัตถ์ โดยเฉพาะบนฝาผนังด้านตะวันตกหลังองค์พระประธาน ที่แสดงถึงความมั่นคงของพระพุทธศาสนาโดยใช้สัญญลักษณ์ธรรมจักรนั้น, ความสำคัญอยู่ที่ท่านผู้วาดรูปคือหลวงปู่หล้า ได้แสดงให้เห็นความปิติยินดีตั้งแต่เบื้องบนมีเทวดาลงมาจนถึงบาดาลมีนาคราชแวดล้อมธรรมจักร ท่านเลือกบรรจุภาพลงที่ฝาผนังด้านตะวันตกทั้งหมด เพื่อให้ศรัทธาสาธุชนเห็นได้เด่นชัด เมื่อเข้ามานั่งในวิหารหน้าพระประธาน ท่านวาดนาคราชข้างละห้าเศียร เป็นพญานาคแบบล้านนาไทย

ด้านขวาพระประธานมีธรรมาสน์แบบล้านนาไทยที่คล้ายๆ กับ **"บุษบก"** หรือ **"เรือนยอด"** ขนาดเล็กซึ่งอาจย้ายเคลื่อนที่ได้ เมื่อเรียนอยู่ชั้นมัธยมปีที่สอง ก็ได้แต่ท่องบทพรรณาบุษบกที่ว่า **"บุษบกเก้ว แล้วด้วยประพาพรัตน์ประภัสสร/เรือนเก็จเสากาบกระหนก**

งอน ห้ายอดอรชรด้วยเนาวรัตน์/ประดับรูปเทพนมประนมนิ้ว ครุฑจับนาคหิ้วยืนหยัด/ลอยลิ่วปลิวไปดั่งลมพัด งามทัดเทียมรถพระสุริยน/...."
ได้ถามหลวงปู่หล้าว่าท่านสร้างธรรมาสน์บุษบก ตั้งแต่เมื่อใด ท่านบอกว่าสร้างเมื่อ พ.ศ.2473 คือห้าสิบเก้าปีมาแล้ว

ผู้สนใจอยากดูฝีมือหลวงปู่หล้า ที่สร้างธรรมาสน์บุษบกก็อาจเข้าไปชมใกล้ๆ เพื่อพิจารณาคตวามประณีตในศิลปหัตถกรรมสำหรับงานสำคัญชิ้นนี้ (เล่ากันว่าธรรมาสน์แบบนี้มีประโยชน์มากในสมัยโบราณ ที่ยังไม่มีเครื่องขยายเสียง ผู้แสดงธรรมอยู่ในธรรมาสน์บุษบกอันงดงามที่ปิดบังมิให้เห็นตัวด้วยรูปแบบศิลปะ จะได้ยินก็แต่เสียง ท่านที่เสียงกึกก้องนั้นกล่าวขวัญกันว่าเวลาแสดงธรรมหาชาติกัณฑ์มหาราช เสียงท่านดังจนหลังคาวิหารแถบใกล้ๆ ธรรมาสน์ "เปิง" ด้วยกระเบื้องปลิว)

อนึ่ง หลวงปู่หล้าบอกว่าท่านได้สร้าง **"ชุกชี"** (อ่านว่า ชุกกะชีคือฐานปูนสำหรับประดิษฐานพระประธาน) พวกเราสืบถามได้ความว่า หลวงปู่หล้า เป็นทั้งช่างปูน, ช่างไม้, ช่างแกะสลัก หรือ **"สารพัดช่าง"** เล่ากันว่าสมัยก่อนการก่อสร้างในวัดป่าตึง เฉพาะอย่างยิ่งวิหารดังกล่าวแล้วนั้น หลวงปู่ท่านกำกับการและลงมือทำเองไม่ว่าจะผสมปูน, ตัดกระจก, ตกแต่ง ฯลฯ ท่านทำโต๊ะหมู่บูชา ซึ่งบัดนี้ตั้งไว้ที่ศาลารับรองโต๊ะหมู่ชุดนี้งามมาก มองด้วยตาของนักเรียนศิลปกรรมสมัครเล่น อย่างพวกเราก็เห็นว่าเป็นงานช่างฝีมือจริงๆ

พวกเราเลยดูพระอุโบสถหลังใหม่ ที่สร้างขึ้นอย่างงดงาม บริเวณหน้าพระอุโบสถมีต้นพิกุลสองต้นคู่กัน มีป้ายบอกว่าพระ

บาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว และสมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถทรงปลูก สำหรับประตูโบสถ์มีสองด้านคือ ทิศตะวันออกและทิศตะวันตก มีนาคราชเจ็ดเศียรประดับบันไดแต่ละด้าน

โดยที่พวกเราสนใจวิหารเก่าเป็นพิเศษ จึงได้กลับมาดูอีกเพื่อจะพิจารณาว่าหลวงปู่หล้า ท่านใช้ศิลปกรรมแสดงธรรมคติอะไรบ้าง

เราดูตั้งแต่ **"ใบระกา"** (ขื่อไม้หรือปูนรูปเป็นครีบๆติดกับตัวลำยองสำหรับประกอบกับช่อฟ้าและหางหงส์ติดที่จั่วหลังคา) หลวงปู่หล้าทำใบระกาปลายชี้ขึ้นฟ้า น่าเสียดายที่ไม่มีช่อฟ้าให้ดู แต่เดาว่ารูปร่างคงเป็นแบบเดียวกับหางหงส์ (ในที่นี้หมายถึงเครื่องประดับที่ทำเป็นรูปคล้ายหางหงส์ ติดตั้งอยู่ปลายจันทันหน้าจั่วหรือปลายตะเฆ่หัวเสา ที่เรียกหางหงส์ก็เพราะสมัยก่อนพระเอกละครโบราณนุ่งโจงกระเบน ให้หางกระเบนที่จับเลื้อย อยู่ข้างหลังมีลีลาอย่างพญาหงส์ จึงเรียกหางกระเบนส่วนนั้นว่าหางหงส์ให้สมฐานะพระเอก) นภศูล (เก้ายอด, คือมียอดกลางหนึ่ง, มียอดล้อมออกมาสองชั้น, ชั้นละสี่ยอด) ก็ยังอยู่ดี อยู่กลางหลังคาวิหาร หลวงปู่ท่านสร้างตามตำรับดั้งเดิม แสดงความสมบูรณ์พูนสุข ถ้าได้เห็นเมื่อเสร็จใหม่ๆ ก็อาจจะบรรยายว่า **"ช่อฟ้าชวนใฝ่ฟ้า ใบระกาบอกการุณย์/ หางหงส์คือห้องบุณย์ นภศูลยอดนิพพาน/ ช่อฟ้าชวนใฝ่ฟ้า ฟากสวรรค์ นั่นแล/ ใบระกาเรียงกันก่องแก้ว/ หางหงส์สู่บุณย์อัน เอกเยี่ยม/ สุดเยี่ยมนภศูลแผ้ว ผ่องเน้นนิพพาน/"**

ภาพวาดในวิหารล้วนแล้วแต่เป็นสัญญลักษณ์แห่งสัจธรรมที่พึงพิจารณาได้ เช่น ภาพประสาทแสดงพิธีมงคลสมรส สิทธัตถะยโสธราพิมพาเป็นอิฏฐารมณ์ หลวงปู่หล้าบรรจงบรรจุรูปผู้เกี่ยวข้องไว้ในปราสาท ตั้งแต่คู่สมรสเรียงลำดับลงมาดูแล้วคิดถึงคาถาที่ท่านสอนว่า โลกธรรมเป็นอย่างนี้ พิธีแสดงความปีติยินดีย่อมมีได้ตั้งแต่ในระดับปราสาทลงไป จากภาพอิฏฐารมณ์มาดูภาพอนิฏฐารมณ์ คือสิทธัตถะทอดพระเนตรนางในนอนระเกะระกะไม่น่าดูเลยสำหรับผู้รู้จัก **"ปลง"** ภาพถัดไปเป็นภาพสิทธัตถะทรงม้ากัณฐกะเสด็จออกบรรพชา แสดงว่ากำลังจะบรรลุธรรม ดูภาพทั้งสองก็ต้องบรรยายย่อๆว่า **"ปลงตกตระหนักเน้น อนิจจัง จริงเอย/ งามแต่ยามกำบัง เบี่ยงย้าย/ ยามนอนอย่างรุงรังรูปอล่าง-ฉ่างเอย/สังเวช จึงเสด็จผ้าย เผ่นค้นสัจธรรม"** หลวงปู่หล้าสร้างภาพสิทธัตถะตัดเมาลีภาพนี้ดูแล้วระลึกถึงคำสอนให้ **"ตัด"** ไม่ใช่ **"ติด"** ยึดมั่นถือมั่น

สรุปแล้วหลวงปู่หล้าท่านแสดงธรรมหลายทาง ท่านใช้ศิลปวรรณกรรมอย่างผู้มีฝีมือแท้ๆ คุณวิเศษอย่างนี้อาจจะเรียกเป็นภาษอังกฤษว่าท่านเป็น **"เรอเนสซองซ์แมน"** (แปลว่าผู้รู้ศิลปวิทยา) น่าจะตรงกับวัตรปฏิบัติของท่านโดยเฉพาะตามหลักมงคลสูงสุด **"พาหุสจฺจญฺจสิปฺปญฺจ วินโยจสุสิกฺขิโต สุภาสิตาจยาวาจา เอตมฺมงฺคลมุตฺตมํ ความได้ฟังแล้วมาก 1 ศิลปศาสตร์ 1 วินัยอันชนศึกษาดีแล้ว 1 วาจาอันชนกล่าวดีแล้ว 1 ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด"** (สวดมนต์แปล)

หลวงปู่หล้ากับการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์

บารมีหลวงปู่หล้า หลักใจ
เกิดจากบุญทานมัย แม่นแท้
สาธารณประโยชน์ใน แนวเนื่อง เน้นนา
แบบอย่างยอดยกแล้ เลิศแล้วคุณหลวง

หลวงปู่หล้าบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ จนเป็นที่เลื่องลือในบุญทานมัยคือบุญที่สำเร็จแล้วไปด้วย **"ทาน"**

คงจะไม่ผิดอะไร ถ้าจะกล่าวว่าหลวงปู่หล้าท่านปฏิบัติธรรมว่าด้วยการบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตามหลักของพระพุทธเจ้าที่มีบทคาถา **"มหาการุณิโก"** ที่ขึ้นต้นว่า

"มหาการุณิโก นาโถ อตถายสพพปาณินํ/ ปูเรตวาปารมีสพพา ปตโตสมโพธิมุตฺตมํ/ พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้ว *ด้วยพระกรุณาอันใหญ่ ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง* ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันอุดมแล้ว" (สวดมนต์แปล)

นอกจาก **"เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง"** แล้วพระพุทธเจ้ายังทรงบำเพ็ญบารมี **"เพื่อเกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวง"** และ **"เพื่อสุขแก่สัตว์ทั้งปวง"** อีกด้วย

หลวงปู่หล้าได้อำนวยการให้จัดแจกอาหาร, เครื่องนุ่งห่ม, ยารักษาโรคแก่ผู้ที่ควรอนุเคราะห์ เล่ากันว่าแม้ในอำเภอสันกำแพงก็ยังมีหมู่บ้านที่อดอยากยากแค้น ท่านทราบข่าวก็ส่งศิษย์ไปแจกเสื้อผ้า ต้องพากันเดินไปเพราะไม่มีทางอื่น กุศลกิจเช่นนี้

ท่านปฏิบัติมาช้านานแล้ว

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2526 เป็นต้นมา หลวงปู่หล้าได้ดำเนินการจัดสรรทุนทรัพย์เพื่อสาธารณประโยชน์ดังต่อไปนี้

- จัดตั้งโครงการอาหารกลางวัน
- จัดสรรทุนสำหรับแม่บ้าน
- แจกวัวควายให้เป็นทาน ประมาณสามร้อยตัวแล้ว
- แจกทุนการศึกษาบาลี, นักธรรม และตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาจนถึงมหาวิทยาลัย ทุนการศึกษาตั้งแต่สามร้อยบาทขึ้นไป สิ้นเงินนับแสนบาท
- สร้างโรงเรียนบ้านยาง อำเภอสันกำแพง

ขณะนี้กำลังดำเนินการสร้างตึกหลวงปู่หล้า ให้โรงพยาบาลสันกำแพง.

พิมพ์ที่ **ไทยนิวส์การพิมพ์**

ถ.พระปกเกล้า สี่แยกพุทธิโสภณ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ โทร. 212128